

פ ד ר ט ו ק ר ל מט' 84

מישיבת ועדת הכספים, סיומ ה', ל' בסיון
תשל"ד (20 ביוני 1974) בשעה 10.00

בכור:

חברי הוועדה:

- י. קוגמן - היו"ד
- צ. אמרואי
- י. נוד
- י. גולן
- א. גרשוני
- ג.א. הלפרין
- א. סלמן
- ע. פיינרמן
- י.ש. פלדמן
- ה. קורטן
- מ. שחל
- ט. גניס

פרזנטים:

- ש. המשפטים ה.י. אדוק
- א. גולן - מנהל משרד המשפטים
- ט. גניס - מנהל בה"א-המזכ"ל
- י. שפירא
- י. גולן
- י. גרשוני
- י. דיאכמן

מזכיר הוועדה:

- א. קורטן

מינוציג הממשלה לוועדה:

- א. ג. פלדמן

נאום:

חבר הסדרנים מ"ט

סדר-היום:

הקציב משרד המשפטים לשנת הכספים 1974
חקירות המקרקעין (אגרות) (היקון מס'...), תשל"ד-1974

1022

(מקבל ביום 30.6.74)

היו"ר י. קרגמן:

שר המשפטים יאחר מעט, הוא
הוזמן אל ראש הממשלה.

רשומים: גרשוני.

כבקשה - חבר-הכנסת גרשוני.

צ. גרשוני:

אמנם שר המשפטים החדש איננו,
אולם אני רגיל לזה שלפעמים אין
חשובות. כמובן, אני מצטרף לכרכות לשר המשפטים וכרצוני לומר
שאני הייתי בטוח לפני כן, וכעיקר לאחר הסקירה המאלפת שלו,
שהוא צריך לא רק לכרכות אלא גם לסייע, לאור כל מה שנעשה
בשטח המשפטי. בכלל ישנם דברים מעניינים. דווקא כשמופיע
אדם חדש, ואני בין אלה שמאמינים לו, הוא רוצה לראות את
הדברים כפי שהם כמציאות ולא כפי שהיה רוצה לדמיין לו אותם.
הוא רוצה למצוא פתרונות ואז עולות בכת-אחת כל הכעיות כחריפות.
שהן לא עמדו בהן כל הזמן. בכל אופן, לא חשתי בזאת. אני
מתאר לעצמי שגם ועדה זו וגם בכלל בכנסת, יצטרכו לא רק לכרך
אלא גם לעזור בהסדר העניינים הקשורים עם המערכת המשפטית
שלנו.

כרצוני לשאול בענין הקשור באופן

שיב עם ועדת הכספים והמערכת המשפטית. אני יודע כי אם אומר
שמאז היותי בכנסת השביעית, קרגמן יאמר בצדק שהענין הזה כבר
עומד הרבה זמן לפני כן, זה ענין של היועץ המשפטי.

דברתי, אני באמת מצטער בענין זה

שהשר איננו ואני באמת מבקש חשובה עוד היום. אינני מכין מדוע
ענין רציני, לדעתי, שכל אחד אומר שצריך לשנות אותו, צריך
לשנות כל כך הרבה זמן ושנים על מנת לשנותו. למה? למה אתם
צריכים לתת את העזרה הזאת לכנסת מבלי לדרוש ממנה שהיא תעשה
זאת בעצמה?

אדוני היושב-ראש 8 אולי אתה

יכול להשיב לי - למה אתה לא סידרת את זה?

זה לא ענין של שר המשפטים.

היו"ר י. קרגמן:

צ. גרשוני:

אני רוצה להכין פעם איך עוכד
המשולש הזה של יועץ משפטי
של הממשלה, ועדת הכספים. אני יכול להגיד - עוד פעם רשמתי
את זאת בפרוטוקול, עוד פעם אמר יושב-ראש ועדת הכספים שזה
לא מסתדר. אני מציע לכם, מפני שזה כן נרגע לך, רבותי,
אני כחבר כנסת מבקש אתכם - הפסיקו לתת את העזרה הזאת מצדכם
לוועדת הכספים.

זה לא אחי ולא אסטתי שאנחנו נצטרך על הפרדת הרישומים ודווקא העצה המשפטית תהיה משותפת לממשלה ולכנסת. ואני אינני רואה זאת סתם בפרוטוקול אלא שלענין הזה, על מנת שאהיה יותר אקטואלי, פונה אליכם אישית. אבנן מבקש מכם - לדעתה מהם צריכים להפסיק זאת.

עכשיו יש לי כמה שאלות... שמעתי אתמול דברים שידענו עליהם מעט, ואחמול עוד יותר פירוט, בעיקר על-ידי התיקון של כבוד השופט נכט לסטטיטיקה של כמה תיקים יש על אזרחים שהם נכתי המשפט. זה דבר די קשה.

ברצוני לשאול - האם גם פה לא יכול לחול הכלל שצריך לפעול פעולת מנע. פעולת מנע שיכולה להביא לידי כך שיהיו פחות משפטים. האם זה מקובל, האם צריך להיות. אינני מבקש את ההשואה לארצות אחרות בתנאים שלנו. האם פעולת מנע, בכל המשפטים, ואני שמעתי את זה אתמול בסקירה, יש הצעה של פעולת מנע, אינני יודע אם זה מספיק. למשל, הפעולה שהציע שר המשפטים שאם היום יש כל כך הרבה תיקים בקשר עם תאונות דרכים, כאם תאונות דרכים יהיה חוק שיהייב לתת לכולם - אז אני מבין שזה גם שייך לפעולות מנע.

מהן פעולות המנע האחרות שאתם הייתם חושבים שאפשר לעשות כאן על מנת שלא יזייפו לנו כל כך הרבה תיקים בארץ ומשפטים בארץ. או לי אפשר במשך כמה שבועות לדאוג לזה.

בקשר לענין זה ברצוני לשאול: הנה אתמול שמענו על מצע, על חובות ואני מבין שזה תפקידו של הנהלת המשור, זה תפקידו של השר. ברצוני לשאול - האם אצלכם פועלת ועדת קבע, באיזה דרגה ובאיזה הרוב, שהיא ממונה על הענין הזה של ייעול כל המערכת. לא של המשרד הראשי, אלא של כל המערכת המשפטית בארץ. ואם יש לה ממצאים כבר, מה אנו יכולים לקבל?

עכשיו ברצוני לשאול בקשר לענין שקשור לאותו הענין, לדעתה, אבל אולי אתם מכירים יותר טוב ממני. האם הכעיה של צד פועלת בחקיקה לא פועלת גם כן לדעה בענין זה של השרות לא זזה, למדינה. על זה בודאי אפשר להגיד: יש כנסת, היא סוברנית, היא מחליטה והיא יכולה להתזיק חוק אחד יותר, ויכולה להתזיק חוק אחד פחות. ברצוני לשאול אתכם המכובדים, האם אין פה צורך כמושבה יסודית שחסידי את הענין שהכנסת צריכה לפעול לפי דבריה מסויימים. חוק של הכנסת עצמו שהוא בטיח שאותם החוקים שהם החינוכיים לציבור והעדות פועל לדעת הצ'כוב, שהיה עדיפות כדין ביניהם ובהכרעה ביניהם. ואני יכול לתת גם דוגמה.

למעשה מתעוררת אצלי הכעיה אם ככלל אין פגם בזה, אם אין שאלה בזה, שהמוסד החקיקתי שהוא הכנסת הרי הוא גם מוסד פוליטי, והצד הפוליטי יכול מכל מיני בחינות, לעכב חקיקה. אם זה בכוונה, לפעמים מתוך כוונה פוליטית, ואם מתוך זה שהוא כל כך עסוק בעניינים פוליטיים. כמו למשל בזמן האחרון שהוא לא מפנה את עצמו לחקיקה. האם אין צורך להסדיר את הענין הזה שהחקיקה תהיה מוכתחת? בלתי תלויה בעניינים הפוליטיים.

אני אומר את השאלה כאופן יותר קונקרטי, לא כשאלה כל כך לעומק: יש לנו ענין של חוק האיגוד השיחופי. יש שם התנגדות פוליטית לחלק המושבי. חוק האיגוד השיחופי, ואינני מדבר על קיבוץ, פעם שייכנס לנו לראש, הוא נובע לכלל האגודות השיחופיות בארץ, לא רק למושבי והקיבוץ, והעדר החוק הזה---

זה שייך למשרד העבודה.

ב.צ. חלפון:

--- אני אמרתי שאני נותן זאת
כמשל מבחינת חקיקה. אני נותן
זאת כדוגמה לענין שהבאתי קודם שאפשר לעכב חקיקה.

צ. גרשוני:

אני בטוח, לפי מה שלמדתי מהענין
שמדבר זה צריכים להיווסד הרבה משפטים מסובכים שאין להם חוק מהתקופה
הישנה. זה קיים גם לגבי דברים אחרים.

אני יכול לתת לך דוגמה שאתה לא
תגיד לי חוק העבודה. מה קורה עם חוק החברות הממשלתיות?

אני מודאג מכך שכתהליך חקיקת
חוקים וציונים כיוון, מבחינת צרכי המדינה, אין תזוזה בתחיקתם.
ומוכרתה להיות השפעה, על כל מה שדובר אהמול, מבחינת הסדר שנותר.

כרצוני לפנות לענין האחרון.
אתמול קראתי בקריאת ביניים, מה שאמר שר המשפטים, אני שמח תמיד
שר מודיע, האחריות המיניסטריאלית חלה עליו, על כל הסדרים שישנם
בכח המשפט. לא רציתי להפריע. אני אומר לשר המשפטים: יפה מאוד.
הוא יהיה אחראי מבחינה מיניסטריאלית למה שיקרה. אבל אני אומר
בדאגה. אני חושב שיש בעיות קשות מאוד לפתרון. שמעתי את כל הפתרונות
וראיתי היום בעהונות נקודות נקודות איך שפותחים אותן. ומבחינה
זאת ברצוני לבטא את הרגשתי. אני מאלה שאינו מגיע למשפטים, אין
לי תיקים. אבל אני אהבתי עוד מימי ילדותי, ואני חושב שיש הרבה
אזרחים כאלה, אהבתי ללכת לבתי משפט לשמוע משפטים שונים. בארץ
ללכת לבית משפט זה קשור בחירות מאוד לא מעניינות. זה מזכיר בארץ
יותר מכל דבר את ימי המנדט. אינני יכול לומר ימי התורכים כי לא
הכרתי אותם.

אבל בארץ יש מעט מאוד מקומות
היכן שאתה יכול למצוא את עקבות המנדט, אפילו לא בכבישים. בכתי
המשפט אתה מוצא הרבה מאוד מזה. ואני רוצה לשאול לא על סדרים.
מה אתם, שר המשפטים, עושים על מנת לשנות את האוירה הזאת בתוך
בית המשפט. ואני אומר זאת לטובת השופטים. אינני מבין מדוע
השופטים נעלבים. אינני מבין כיצד השופטים בעצמם יכולים לעבוד
כאוירה הזאת של רעש, של צעקנות, של אי סדר מוחלט.

האם סיימתה? מר פלומין בבקשה.

היו"ר י. קרגמן:

י. פלומין:
ידועה הבעיה של כתב היד של
השופטים שמקשה במיוחד על פיענוח
של הפרוטוקולים. אני מניח שאינכם עורכים להם בחינות בקליגרפיה
לפני שמתקבלים למשפטים, וזה חבל, אבל כהתחשב כמה שנעשה כעת, האם
אתם שוקלים, ביחוד לגבי אותם שופטים פרובלמטיים, את האפשרות
להשתמש יותר ויותר ברשם קולים על מנת לפתור את הבעיה.

לגבי רשם החברות. מי שעבר את
הויה זה-לירוזם של רישום חברה, ביחוד בחודשים האחרונים, יגיע
כודאי למסקנה שלא יחכן שדבר כל כך פורמלי כמו רישום חברה, אורך
בין 60 ל-90 יום, וזה תלוי במצב התופשות של אחד האנשים הכבירים
שם. אני חושב שדבר כזה מקומו לא יכירנו במדינה מתקדמת, ספי
שאנו מתיימרים להיות.

אני מכין שקודם כל זו בעיה של כוח אדם, וזאת אפשר לפתור על ידי תוספת כח אדם או פתרון כל הנוטל-נק שנעשים שם. אבל ישנה גם אולי אפשרות אחרת, והייתה מציע לאנשי משרד המשפטים לשקול אותה. כמו שיש היום תווה סטנדרטי לבעלי בתים ולעורכי דין, וסליחה - לסוחרים. ישנם כל מיני טפסים. אני מדבר על רישום חברה, שיעשה על ידי שבלונות לתזכיר ולתקנות. נוסח פורמלי סטנדרטי, שבמידה ואדם מגיש את החברה לרישום בצורה זאת, לפי למשל, חברה למסחר, איגוד מקצועי, חברה השקעות ועוד כארבע-חמש קטגוריות כלליות, הדבר היחיד שצריך לעשות זה לבדוק אם יש חברה כשם דומה - וזה הכל. אולי לבדוק את החתמים הם קטינים, אם הן חברות, הדברים הפורמליים. אבל בצורה כזאת אפשר לאשר חברה הן 24 שעות.

יכול להיות שעורכי הדין יתמרוו שעל ידי הסטנדרטיזציה גוזלים מהם את ההענוג לשכפל מחדש את כל התזכיר ואת כל התקנות ולחייב שכר טרחה בהתאם, אבל גם את זה אפשר להוציא. גם את הטופס הסטנדרטי אפשר בצורה כלשהי להדפיס. הייתי מאוד מבקש לשקול את האפשרות הזו.

דבר נוסף, עניין שעורכי דין ואנשים שנזקקים לספר החוקים, ודאי לא אחת הסבר את השומת לככם לכך, שהעובדה היא שאין היום ספר חוקים רשמי מעודכן. ושהדברים ניתנים להעשות אנו לומדים מתוך העובדה שנציבות מס. ההכנסה, את אותם הקבצים שמענינים אותה, את הקודם, הם מעדכנים: אולי אין צורך להחליף כל פעם חוברת שלמה, אפשר אולי למצוא פתרונות טכניים אחרים, אבל עצם העובדה שאחרי מחזיק ספר חוקים ומתעדכן מפעם לפעם מבלי להזדקק לחסדים של חברה זרה שפעם פושטת את הרגל ופעם איננה פושטת את הרגל, שאין שום הבטחה להאשכיות, אני חושב שזה דבר חשוב מאוד וטוב יהיה שיהנו על כך את הדעת בהקדם.

דבר נוסף - עניין האפוטרופוס הכללי. קשה להשתחרר מהורשם שמיינוי בונסי נכסים ומפרקים הפך לנחלה בלעדית של קבוצה מסוימת של עורכי דין. בוצענו לדעת מה נעשה לגבי פיזור העבודות הללו. אני חושב שהעניין של מינויים של חברות ממשלתיות אינו שייך לכם אלא לרשות החברות הממשלתיות. הכעיה קובעת גם לגבי כל העניין של פיזור עבודות הן משפטיות והן עבודות ביקורת.

דבר נוסף הוא עניין שכר הטרחה של המפרקים שבמקרים מסוימים, נזמה לי שהוא קצת מעבר לפרופורציה של העבודה המושקעת בפועל בעבודת הכינוס והפירוק.

שאלה אחרונה - היום, נדמה לי, האשראי הטוב ביותר זה רכיבת של בית המשפט, שהיא 15%, אם זכרונתי אינו מכשיל אותי, ואין שום סיבה שהיום, אלא אם כן באים אליך עם צו מעצר, שחמור לשלם. איפה חושב היום, בלי בטחונות, בלי שום תנאים, קרדיט כל כך זול. האם אחס שוקלים את האפשרות שחובות מסוימים, לאחר תקופת פיגור מסוימת, או חובות כחוצאה לפועל, ששעור הריבית לגביהם יחאם לערך הריאלי. כן היום אנו כונסים מתדיין על ידי עינוי, קודם כל עינוי הדין, הפסד הכסף עד שהוא זוכה במשפט ועד למימוש וההוצאה לפועל והמיד זה מגיע עד למחצית ערך החכיעה.

חודה רכה, ואני מצטרף לכל

הכרכות למשרד ולשר.

היו"ר י. קרגמן:

מר נסים בבקשה.

מ. נסים:

אני מתנדב לשאול כמה מהשאלות שהיועץ הכלכלי פלוג הכין ולא כולן נשאלו, אבל הן חשובות ביותר. חלקן נשאלו.

השאלה העיקרית היא בקשר לרישום

השיכונים הציבוריים. בעניין זה יש, אינני יודע אבל כנראה את הדבר כעזובה כלשהי, מכל מקום יש פיגור עצום כח חום זה. ישנם אלפים אם לא יותר, לפני מה שכותב פלוג - רבע מיליון דירות שאינן רשומות.

קריאה:

ארבע מאות אלף.

מ. נסים:

ארבע מאות אלף, אני מצטער על כך שהייתי צנוע מדי או שפלוג היה

צנוע מדי. זה דבר בלתי נסבל. יתכן שזה קשור בנושא שאולי הוא אידיאולוגי, אבל מבחינה לא אידיאולוגית הוא שייך למשרד המשפטים. זה עניין של הקניית בעלות למשככנים הללו. כי דרכי החכירה עד לרישומה; ואם משתמשים בכיטוי "יהיה דלורדזה", זה כיטוי עדין לזמן, למתח ולעצבים שצריך להשקיע עד שמגיעים לרישום סופי של חכירה בישראל. הגיע הזמן למצוא פתרון לבעיה זו.

רבותי, עורך דין שלוקח תיק של

חכירה, אם הוא רגיל, זה עניין של ויה דלורדזה, אם הוא איננו רגיל, אז הוא ויה דלורדזה כפול שבע. והגיע הזמן למצוא פתרון לבעיה זו. משרד המשפטים איבד מוצק על הצד האידיאולוגי, כי זה משוד החקלאות, חנועת המושבים, התנועה הקיבוצית, הרעיון המשחזר שאמור להקנות דירה לאדם, אפילו אם זו דירה כה שני חדרים בקריית הירבול, למשפחה של 12 נפשות. זהו דבר שטעון פתרון.

קריאה:

איך מדב בתורה?

מ. נסים:

האמן לי, הייתי מציע שתקח מהתורה דברים רבים וחשובים שאתה עוד לא

משתמש בהם, והארץ לא תימכר לצמיתות, על זה נאמר.

יש לפתור את הבעיה של הרישום.

יש בעיה נוספת, וזוהי בעיקר

בעיה ירושלמית, משום שכל אותן דירות שנבנו על אדמות שהיו פעם תחת שלטון ירדן, כלומר: הגבעה הצרפתית, רמות, גילה, נוה יעקוב וכו', עדיין אין כל אפשרות חוקית לרשום בטאבו, משום שעדיין אין הסדר. אני מתייחס לאדמות שנמצאות כחחום שיפוט ירושלים אבל היו בעבר בתחום שיפוט לרדן, לפני מלחמת ששת הימים. עד היום האדמות האלו, רמות אשכול, גילה, הגבעה הצרפתית וכל האזורים החדשים הללו, עדיין אין הסדר קרקעות לגביהן ועדיין אפשרות לרשום אפילו חכירה על שם הקונה. והחברות הכונות הופכות להיות מבוזמני עד אשר יהיה הדבר אפשרי מבחינה חוקית. מדוע צריך זמן כה רב? חלפו שבע שנים. אפשר לומר ששנה, שנתיים, שלוש היו שנים של כתיקה, התארגנות וכדומה. אבל ככל זאת עבר זמן רב.

בעניין הפיגורים כבתי המשפט. זו

שאלה שראוי בכל הדחיפות לתת עליה את הדעת. פעם כתי המשפט, אולי עד עכשיו, היו הפינה היחידה שטרם נפגעה, טרם חוללה. פעם היו מוסדות כמו הנשיא, גם זה היום לא נשאר. הציבור הידום נכונ לבקר. אני לא מצדיק, אלא שזוהי העובדה. כבתי המשפט אני רואה להליך שהוא מתחיל אבל יכול להסתים בדבר חמור ביותר. של כתי המשפט. הציבור, אינני מדבר מצד מנהיגי הציבור. גם לזאת יש להטות אוזן. אבל הציבור הנזקק לבתי המשפט. זה יהיה חמור ביותר אם לא ייעשה מפנה רציני בשאלת עינוי הדין. זה יהיה חמור ביותר אם תוער אמון הציבור ואם הציבור

יבקר ללא הגבלה וללא רסן, אולי ביקורת מוצדקת, יהיה לדבר תוצאות
חמורות ביותר. אינני בא להציע הצעות. אינני חושב שזו המסגרת.
שמענו מספר דברים, ואני חושב שאינם מספיקים.

יש נושא אחד שמכרסם ואולי צריך
לשקול אותו. אנחנו ממניין שופטים לצמיחה וזה כלל חשוב וחיוני
ביותר. אינני מציע שהעקרון בכלל זה ישונה. אבל אי אפשר לעצום עיניים
מכמה דברים. יש לעהים שופטים שהגיעו לקשיים בשפטיה חופשיה. אינני
רוצה לדבר במלים מחאימות יותר. גם לפני גיל 70. זו לא השאלה של
הגיל. יש אולי, מרוב ישיבה כשפיטה, מרוב חד-גוניות, בגלל העקר
הצבע שכדור, אינם יכולים לנהל משפט בניחותה. אני חושב שאלה מלים
עדינות למצב.

רכוחי זו לא שאלה של גיל. יכולים
גם להיות בני 45 או 50 גם כאלה. השאלה היא האם משרד המשפטים מהרהר.
חליטה לי לבפור בעקרון של שופט לכל ימי חייו, עד גיל הפנסיה כמוכן.
אבל מה עושים לגבי אותם מקרים שהם הופכים למטרד וצייני לנשפטים,
לעורכי הדין ולציבור בכללו. אם יש מחשבות של פתרון נאות במסגרת
העקרון.

ישנה שאלה חשובה שמר פלוג הציע
אותה, וזה ענין של השקעת הכספים על ידי האפוטרופוס הכללי. האמת
היא שאבי הייתי חמים לחשוב שכספים אלו מושקעים בצורה של קרנות
נאמנות. אם החשובה היא שהם מושקעים בצורה זו אז אינני צריך לשאול.
אני מסתפק בזה בשלב זה.

מר פיינרמן.

היו"ר י. קרבמן:

אני רוצה לשאול רק כמה שאלות
קצרות.

ע. פיינרמן:

אחת בהקשר לשאלתו של חבר-הכנסת
נסים על שופטים שיכולת השפיטה שלהם השתכשה מעט. ויש כמה וכמה כאלה
שהם כבחינת ידועים בציבור. אתם יודעים אותם, קול עורכי הדין יודע
אותם והציבור יודע אותם. אתה יכול לשמוע בכל אזור שצמוד לבית
משפט כלשהו מספר שמות כאלה. מהניחן לעשות בענין זה? האם אתם
מודעים לעובדה שקיימת תופעה כזאת ומה ניתן לעשות בה.

השאלה השניה היא כיחס לשעות העבודה
על בתי המשפט. אני שומע הרבה טענות של יהודים שמרזמנים לבתי המשפט
ום מוזמנים לשעה 8.30. אני מודאג מן העובדה שבתי המשפט עובדים
מספר שעות קטן ביותר אפקטיבי, וכחוצאה מזה ההתארכות הגדולה.

ושאלה שלישה ואחרונה היא כיחס
לדרך להעביר שפיטה או הסדר סכסוכים לכל מיני גורמים אחרים, לכל מיני
טריבונאלים ציבוריים לפני שמגיעים לבתי המשפט. אני מכיר קצת את
הבעיה הזו מתחתום שעבדתי בו קודם כחנות המשפטים. אצלנו קיימים
בהרבה מושבים, גורמים להסדרת סכסוכים פנימיים וגם כחנות עצמה,
ואני יודע שזה חוסך 95% מפותנציאל שעלול היה להגיע לבתי המשפט.
פוטנציאל סכסוכים. שאלתי היא - האם לא היה מקום לנוכח הסתימה
הזו בבתי המשפט כחוצאה מהמסה הגדולה של חייקים. וגם לטובת הענין,
גם אם לא היה קיים מצב כזה לעודד בצורה ממלכתית הקמת טריבונאלים
במסגרות חברתיים, במסגרות כלכליות, בכל מיני מסגרות ציבוריות
שקיימות בארץ ולמנף מהרבה דברים קטנים מלהגיע לבית המשפט עם כל
מה שמחלווה אליו. אני סיימתי.

היו"ר י. קרגמן:

יש לי שאלה לסיום, שאלה והערה.
ההערה שלי בתחום הסיוע המשפטי.

אנו לפני שנתלים, הגדלנו את התקציב בסכום די ניכר כי ראינו כזה אחד הדברים החשובים בעבודתו של משרד המשפטים. התקציב היה מאוד מאוד קטן, התקציב המשפטי, הגדלנו אותו בסכום של 250 אלף לירות שלמעשה זה היה הסכום הגדול ביותר בתוך התקציב, בגדלנו כולנו שהסיוע המשפטי במיוחד למשפחות מעוטי ההכנסה, זה דבר גדול מאוד בתחום פעולה סוציאלית שלנו כי הזדקקות לעורכי דין וכחמה, משפחה בעלת הכנסה נמוכה אינה יכולה לעמוד כזה.

אני שמח לציין שכל התקציב הוא

יותר גדול, אם אינני טועה, 450 אלף לירות ושהקריטריונים יהיו שמתן העזרה יהיה למשפחות מרובות ילדים. פירוש הדבר שההכנסה לנפש היא כוודאי קטנה ושזה יתרחב. מה שאני יכול רק לאפשר לשר המשפטים ולמשרד, שהנושא הזה יקבל תנופה הרבה יותר גדולה. פירוש הדבר שאותן לשכות יעוץ ועזרה יהיו לא רק בכמה מקומות אלא בהרבה מאוד מקומות בארץ. זו הצרה אחת.

קריאה:

היו"ר י. קרגמן:

אינני יודע כמה זה תלוי. זה תלוי גם במשרד המשפטים. עוכדה

היא שכאן סיוע משפטי זה סעיף בתקציב של משרד המשפטים. אבל בענין של התקציבים אנו הגדלנו זאת והוספנו את הסעיף.

מ. נסים:

פתיחת לשכות נוספות בערים שונות
בארץ, עד כמה שאני זוכר לפי החוק

שאושר לפני שנה-שנתיים, יכולה לעשות על פי החלטה של שר המשפטים עם התייעצות עם שר האוצר.

היו"ר י. קרגמן:

בסדר, אני מסכים. אז מה אתה כא לחלוק על דברי? מדוע שהוא יהיה

מוכן להתייעץ גם עם... מדוע לא? זה ענין תקציבי בלי ספק, אבל ההכרעה בענין אם צריך להתייעץ, פירוש הדבר שהמכריע מענין הוא ככל זאת שר המשפטים וזה גם מופיע כאן בתקציב. ולזה כאן כדאי להגדיל תקציב. יש משפחות שאין להן יכולת לפנות לעזרת עורך דין, אז אם יהיו תעריפים מסויסדים זה יקל.

דבר שני שאני רוצה להעיר הערה.

זה בענין בחי דין לעניני עבודה. היה לנו ויכוח, אני מכיר את ההמלצות של שר המשפטים, אז היה חכר-הכנסת צדוק, לא היה כל כך חיובי, עד כמה שזכור לי. אבל הענין הוכרע, בסיעות במפלגות, הוכרע בכנסת וזהו הקובע. כאחד החברים שראה בזה דבר חשוב לציבור העובדים, אני רוצה לשמוע משר המשפטים. מה קורה? מה רצינו למעשה? רצינו שפועל שיש לו סכסוכים עם המעביד, לא לסחוב אותו לכהי המשפט שזה נמשך לפעמים שנתיים או יותר, שכמהירות פסקו בענין. זה ענין של ממוש כל מיני זכויות ושלא יצטרכו לפנות לעורכי דין שזה כספים וקשרים בין עורכי דין וכך הלאה.

עד כמה שאני שומע, אינני יכול

לומר בכירור שזה באן, אבל אני הי בתוך עמי דאני שדמע מאנשים, מפועלים, משכירים ביחוד, וגם מנציגי ציבור בבת המשפט, כי הענין גם נמשך ויש פניה לעורכי דין, אם בעניני הכסות הלואמי דאם בענינים אחרים. פירוש הדבר שזה מחטיא את המטרה במידה מסוימת. הייתי רוצה לשמוע חוות דעת או הסבר ברור ומדויק של שר המשפטים שממונה על כך, מלי כל קשר עם העמדה שהיתה לפני שהכנסת קבלה את ההחלטה.

האם באמת המצב הוא לפי שאני שומע עליו, או שאולי זוהי הגזמה, ומה יש לעשות בכדי שחתי הדין לעבודה יהיו כמהותם כפי שרצינו כפי שאלה שהגו את הרעיון לפני שנים וכפי שחשבו כל אלה שתמכו ברעיון.

י. גולן:
בהקשר לשאלתו של היושב-ראש אני רוצה לשאול, האם השיטה הזאת של כתי דין לתחומי חיים מסויימים, יש לנו למשל, בה משפט לנוער, בה משפט השלום לתעבורה, בה הדין לשכירות וכולי. האם השיטה הזו של ספסיפיקציה של בה משפט האם היא מוכיחה את עצמה והאם צריך להמשיך בדרך זו.

אתם בודאי זוכרים את הויכוח עם ראשי המושבים, כשהיה דיון על חוק המושבים, היו בין אנשי המושבים שטענו שצריך את השיפוט, צריך לדאוג לכך שאלה שישפטו בענייני מושבים ידעו את המטריאל, ולא יסחם שופט. האם זה מצדיק את עצמו או דווקא בה משפט יותר כלליים יכולים לענות על העניין הזה. זה דבר אחד.

דבר שני. יש לנו ועדות מינויים למינוי שופטים. האם אפשר לדעת, ועדה כזאת כשהיא באה למנות שופט כלשהו, בין אם הוא שופט שלום או מחוזי או שופט עליון. מהם השיקולים ומה הם הקריטריונים שבהם היא משתמשת ושמתחם או תה כחלטותיה.

הי"ר י. קרגמן: שר המשפטים.

שר-המשפטים ח. צדוק:
ברצוני לבקש סליחה על האיחור שלי היום. את איתן הערות ושאלות שלא שמעתי אקרא בפרוטוקול ואני מבטיח שאין להן את כל תשומת הלב. ברצוני לומר בהזדמנות זו כי בתקופה שאני מכהן כשר המשפטים קבלתי מחברי כנסת שונים שאילתות הנוגעות לתחומים שונים של עבודה מרד המשפטים כולל בתי המשפט, ולא רק שלא מצאתי בהן שמץ של הטרדה אל מצאתי כרבות מהן הפניית תשומת לב לפגמים, לדברים הטעונים תיקון והפקת תועלת ממשית בעבודה המשרד משאילתות שנשאלו.

ברצוני להחזיר לדברים שהועלו היום. המשרד ואני מוכנים לתת כל עידוד אפשרי לפיתוח מוסד הכוררות. מוסד כוררות יכול להיות קיים כתוצאה מזה ששני צדדים אד-הוק מסכימים על מסירת סכסוך לכוררות ויכול להיות קיים על ידי כך שצדדים שתומכים חוזה, בעת שהם עדיין בהסכמה ביניהם, אומרים שכל הסכסוכים הנובעים מההסכם הזה ימסרו לכוררות, ויכול להיות קיים כתוצאה מזה שגוף, אגודה, חברה בתוך התקנות שלהם קובעים את הכוררות כאמצעי לפתרון סכסוכים וחלוקת דעות בין החברים. כל עידוד אפשרי מצדנו הוסיף, ואני חושב שזה טוב לא רק מבחינת הקלת העומס על בתי המשפט. זה טוב לגופו של העניין שצדדים יבחרו להם את בית-הדין שבפניו הם רוצים להתדיין. יחד עם זאת זה חייב להיות מבוסס על הסכמה. בין אם הסכמה בחוזה, בין הסכמה אד-הוק, בין הסכמה על ידי הצטרפות לגוף שבתוך התקנות שלו יש סעיף כוררות. זה לא יכול להיות מוטל על פי חוק. לפי החוק מוטלת חובת התדיינות לפני בית המשפט ולא ככוררות.

למשל, אנחנו הגענו עם לשכת עורכי הדין להסדר, שלפיו לשכת עורכי הדין מקימה מכון לבוררות, קובעת העריפי שבה סבירים מאוד, שהם פחותים בפני הציבור, כדי שלא יעמוד בפני הפחעה שבסופו של הדבר הכבוד קובע לעצמו שכר מוגזם אולי, וזה עומד לרשות הציבור. האמנם הא שהציבור שלנו למרות כל העידובים לא כל כך אוהב להזדקק לבוררות, ופה דרושה נוסף על יצירת הכלים גם פעולה הסברתית. מצדנו לגבי הציבור הרחב, מצד גופים ציבוריים כל אחד כחומר. דרושם פה פעולה. ככל שהעניין הזה יתפתח יותר ייטב לפתרון סכסוכים בין אנשים ולמערכת כתי המשפט.

קבלתי ערוך הכ מזכרי היושב-ראש על הנכונות לסליע לסיוע המשפטי ולפתח אותו. אני רואה בזה את אחד התפקידים המרכזיים של משרד המשפטים. מזכרי הפתיחה אתמול כבר אמרת שאנו הולכים בשלושה כיוונים: בכיוון של הגדלת מפת הלשכות; בקירוב הכסים של שכר ממדצע במשקל כול האפשר יות למועד קביעת הזכאות; ולהגדלת הזכאות של משפחות מרוכות ילדים. נמשיך בזה. לשאני אפנה לשר האוצר בזמן הכנת התקציב הכא ואבקש הרחבת התקציב, אז אני ארגיש מחוזק בדרגתי עקב הדברים שנאמרו כאן על-ידי יושב ראש הועדה הזאת.

אינני רוצה להגבס היום לויכוח פילוסופי עקרוני בעניין כתי דין לעבודה, ועדיין אין בידי מסקנות מגובשות על הנסיון המעשי המתבקש מעבודתם של כתי הדין האלה מאז שהוקמו ועד היום. אולי אומר דבר אחד - אני חושב שאפשר לומר באופן כללי שהתמורה שנעשה אצלנו לשם בניית ציבור שאין מלאכתם בכך, בעבודת השפוט, במסגרת שדנדת של שפוט, לא עלה כל כך יפה. לא מפני שהם אינם אנשים מוכשרים, לא מסודרים, ואחרים אלא שקשה לעשות עבודה שפוט כשעוסקך במשהו אחר. אינני רוצה שכזה יראו חריצת דין והכעת דעה לגבי כתי דין לעבודה. אני מתכוונן להושיב אנשים לבדיקה הלקחים המתבקשים מהעבודה המעשית של כתי דין לעבודה מאז הקמתם. זה יקח זמן אבל זה יהיה יותר מכוסס מאשר איני שהיא תגובה שטחית שאני יכול להגיב ברגע זה. כאשר מסקנות אלו יהיו בידי אביא אותן בפני הכנסת, בפני ועדה זו, בהזדמנות קרובה.

ברשותכם, אני רוצה לברור לי מה אענה מתוך מה ששמעתי אתמול, מתוך ההערות של אתמול.

היתה שאלה על הסכרת החוק לאזרח. אני חושב שזה דבר מאוד נחוץ. קודם כל, אנו צריכים להשתדל שהחוקים שלנו יהיו כתובים כלשון בני אדם על-מנת שיהיו מובנים מעצמם. אבל ככל שנשחדל, תמיד יהיו בחוקים אלמנטים משפטיים-טכניים שלאדם שאיננו משפטן קשה להבין אותם, ואבוד צריכים להטכירם לציבור. אני חושב שאת המלאכה הזאת צריך לעשות כל משרד בתחום החוקים שהיא ממונה על ביצועם. כלומר, זה לא יהיה מועיל את משרד המשפטים ינסה לעשות את מלאכת הסכרת החוק ככל מערכת החוקים משום שבהסכרת הזאת צריכים להידות שלובים הסברים משפטיים עם הסברים מעשיים, כביצוע היום-יומי של החוק. ואת החלק השני צריך לספק המשרד הנוגע בדבר.

אני אתן דוגמא. אנו הוצאנו חוקים על בתים משותפים. אני יודע שגם משרדים אחרים הוציאו. אני רציתי להעיר הערה זו כדי להדוף את הדרגה שהשתמעה מתוך ההערה כאילו התפקיד הזה מוטל כולו עלינו. זה לא יהיה טוב אם אנחנו נעשה אותו. חלק מהתפקיד הזה, והוא לגבי חוקים שממונים

עליהם משרדים אחרים, שיעשו אותם המשרדים הנוגעים בדבר יותר טוב. בכל הנוגע לצד המשפטי של חובת כזאת שיוציא משרד העבודה או כל משרד אחר, במידה שהם נזקקים לשרותינו המשפטיים אז אנו עומדים לרשותם כמו בכל ענין אחר.

היתה הערה בעקבות פסוק שאמרתי שכתבי משפט השלום פחות עמוסים. ואני כשיקול בוסף חשכתי שאולי לא דייקתי כשאמרתי שכתבי משפט השלום פחות עמוסים. היתה צריך לדייק ולומר שהפיגורים בכתבי משפט השלום הם הרבה יותר קטנים. זה הביטוי הנכון. מלומר, הם עמוסים כמו המחוזיים, והם עובדים כאותו עומט כמו המחוזיים. אלא שהם מפגרים הרבה פחות. מוצאה מזה, אם נוריד קצת מכתבי המשפט המחוזיים ונטיל זאת על כתי משפט השלום, נחרום הרומה להקטנת הפיגורים. לזה התכוונתי.

יש דבר נוסף - מהלך הרעיון של "סמול קלימס קורט" של בית דין מהיר לשיפוט בענינים פעוטים. דווקא שופטים לא בלהכים לזה. עצה שקבלתי משופטים, או לפחות משופט אחד מבית המשפט העליון, היתה שלילית. אני עוד לא ויחרתי על הרעיון הזה והוא בבדיקה. ניסו אותו בכמה ארצות בהצלחה גדולה. יש ארצות שבהן אחרי נסיון חזרו בהן. הנושא הזה נמצא בבדיקה.

סבורני שאין זה נוהל טוב ששופטים מתראיינים בענינים קונטרבסטיביים בכלי התקשורת ועל ידי זה מגרים שופטים אחרים להשיב על כך. בענין זה אני עושה פעולה מסויימת הן התייעצות עם נשיא בית המשפט העליון, ואני מקווה שאחרי שהגל הנוכחי של חילופי הדברים בכלי התקשורת יעבור, לא נחזור עוד להופעות מסוג זה.

נשאלה שאלה, לפי הכתוב אצלי, חבר-הכנסת אפרת עמד על הצורך בהפרדה בין עסקי גוף ועסקי רכוש והציע להעביר את ענין עסקי הגוף בתאונות דרכים לכטוח הלאומי. בזמנו הצעה זו נבדקה ואנחנו החלטנו לא ללכת בה, וחלטנו ללכת באותה דרך שהיתה כלולה בהצעת החוק ששר המשפטים הקום הכיא לכנסת ואני מקווה שיחולו בה אותם השינויים בעקבות הביקורת שהיתה בכנסת. שאחרי עמדת העליון. תוך שמירה על עקרון אחד והוא עקרון האחריות האבסולוטית והזכאות האבסולוטית של הנפגע בתאונת דרכים לקבל פיצויים בלי שיצטרך להוכיח רשלנות של הפוגע ומכלי שיוכלו להקטיף את הפיצויים על ידי שיוכחו נגדו על השלכות מצידו.

אני חושב שזהו, ורציתי רק להוסיף דבר אחד. ברצוני לקבל מוועדה זאת עידוד במאמצים לשפר את חנאי הדיון של כתבי המשפט ושל יחידות אחרות של משרד המשפטים, מבלי שארצה לגבוי יחידות שבחחום המשרד שלי להשפחור מאותן המגבלות אשר המדיניות הכללית של הממשלה שאני שותף לה ושותף לאחריות בה, גוזרת עלינו. אבל היתה רוצה שהוועדה תעזור לי להעמיד את צרכי הדיון של כתבי המשפט ושל היחידות האחרות של משרד המשפטים באותו מקום כסדר העדיפויות שאני חושב שמגיע להן לפי התפקיד שהן ממלאות במדינה. באותן המסגרות של כניה מותרת שהמדיניות הכלכלית גוזרת.

בענין הוועדה למינוי שופטים והקריטריונים לפיהם היא פועלת, ברצוני לומר שני דברים.

(א) אני חדש במקצוע הזה. אני עדיין מחכה להשלמת הרכב הוועדה ועוד לא השתתפתי כאף ישיבה של ועדת המינויים שעסקה במינוי שופטים. זה יהיה מוקדם מדי בשבילי להביע דעה בנושא זה, אבל אני מיד רוצה לומר - אינני בטוח שאיטיב לעשות גם אחרי שארכוש נסיון בענין זה, אם אגולל לפני פורום

פרלמנטרי את דרכי העבודה של הוועדה הזאת זאת שיקוליה. הכנסת קבעה כחוק ועדה מאוד מאוד מוגזמת. והיא דאגה לחוק לכך שהגורם הפוליטי, אם אפשר להגיד כך, לא תהיה לו דעה מכרעת בוועדה אלא שני שרים, שני חברי בנסת, שלושה שופטים, ושני נציגי לשכת עורכי הדין, יחד חמשה, והמזכירים שיוצאים, או ההמלצות למינויים שיוצאים לנשיא המדינה, מהוועדה הזאת, משקפים את האיזון הזה שבהרכב הוועדה ואיפני כטוח שאיטיב לעשות גם אחרי שארכוש נסיון אם אשיב תשובה מפורטת על השאלה שנשאלתי. אבל לפי שעה אני יכול להסתתר מאחורי התשובה שאני חדש במקצוע. הודה.

היו"ר י. קרגמן: יפה. כבקשה מר טרלו.

צ. טרלו: אדוני היושב ראש, חברי ועדה נכבדים, אני אשתדל תחילה להשיב כקצור נמרץ על שאלות שנשאלו כאן, במידה שלא נענו על ידי שר המשפטים, במידה שלא יענו על ידי השופט נכט כי זה תחום ממלכתי. לאחר מכן, ברשותכם אעיר כמה הערות לגבי נושאים שנדמה לי שכדאי היה שחברי הוועדה ידעו עליהם.

כשדברנו על הפעלת שיטה של צלום כטבו. אנו התכוונו למשהו שכרשיה חברי הוועדה אני אעביר קנייהם בסובב. זה פשוט יפה לעיין לראות את צילום המיקרופילם וכיצד הוא מוחזק, ומה תוצר שיוצא מצלום כזה על ידי המצלם כפסודר כהגדלה. נדמה לי שהרפורמה הקטנה הזאת, שפולה כ-200 אלף לירות ללשכה, שונה את ההשקעה. אודה אם החברים יעבירו את זה בכנייהם.

חבר-הכנסת ד"ר באדר שאל כמה טעונות יש בשיטה זאת. אני שמח לבשר שהטבו הוא מסודר, אבל טעונות איננו עושה. היו לנו שש-שבע טעונות סופר בכל הלשבות בארץ, בעשר השנים האחרונות. אז אם שואלים אותי מה המעלה הגדולה של הטבו היום, הטבו שפועל באופן תקין, זה שכשהוא פועל באופן תקין הוא פועל בשיטה אפס טעונות. כי יש כוחנים, יש בודקים, יש מכניזם שלם.

קיימת בעיה מרכזית שעליה העירו כמה חברי כנסת וזוהי הבעיה של רישום הדירות שלהם נרשמו עד היום, כ-400 אלף במספר. לחברי הוועדה שהם גם עורכי דין ידוע שיש פעולה שרשרת שקודמת לרישום דירה מסויימת כבעלותה של מישהו, ואני הולך אחרונה מהאקט של הרישום אחרת. לפני הרישום צריך להיות צו של בית משותף. לפני צו הכית המשותף צריכה להיות רפרצלציה ולפני הרפרצלציה צריכה להיות חוכנית כגין ערים מאושרת.

היות ואת מדינת ישראל בנינו כשיטת נעשה ונשמע. כלומר, קודם כל בנו את 400 אלף היחידות, ואחרי זה יישבים היום לדרך על המוגמר ולעשות מזה חוכניות כינוי, ראינו שהדברים האלה יקחו דור, וזה לא יתכן. עוד בתקופת כהונתה של הממשלה הקודמת הוכנה הצעת חוק לבישום שיכוננים ציבוריים שכאה לאפשר הליך מקוצר של הכנת החוכניות לגבי שיכוננים שכבר נבנו כדי לא לעבור אך כל הפרוצדורה הארוכה של ועדות החלנון והכנייה. היחה תקופה שהיתה לבק התנגדות מצד גורמים ממשלתיים שונים. אני יכול לבשר שועדת השרים לענייני חקיקה כראשונה השר צדוק העכירה עכשיו כבר את ההצעה לשלב הכא. זאת אומרת אנו הולכים כבר עם זה לכנסת.

20.6.74

כ.ז. זמנה, כדי לא לאכזר זמן
מתוך אנפטימיות שהחוק הזה יעבור בכנסת כמנהג שהיא, אנו מכינים
הכנית רב שנתית של 5 עד 7 שנים, לרשום את החידות האלה. זה
מחייב פעילות עצומה, זה מחייב ארגון מיוחד במינהל מקרקעי
ישראל, זה מחייב התארגנות אצלנו, זה מחייב ביצוע עבודות ומיפוי
לאין ספור. וזה מחייב הקצאת כוח אדם בסדר גודל גדול מאוד. אני
מעריך את ביצוע העבודה הזאת כהולפת כוח אדם של כ-60 עובדים
במשרדים הנוגעים בדבר והוצאה כספית.

זה חד פעמי.

קריאה:

צ. טרלן:
כן, אבל החד-פעמי הזה מחבטא
כשלושה וחצי מיליון לירות,
כהשקעה ראשונית. אני הולך בזול, אם אני לוקח 400 אלף יחידות
דור, אם אני הולך על 10 לירות לרישום יחידה אני מגיע ל-4
מיליון. זה דבר עצום זה מבצע ענק ואנחנו מתכננים אותו.

צ. טרלו (המשך):

אנחנו נלך להשקעה הזאת, לכן
אנו צריכים לעשות זאת בדרך
הכנייה רב-שנתית, לאמן את כוח האדם ולהתחיל לבצע. אנחנו נשלים
את התכנון, וזאת אני מוכן לקבל על עצמי. כבר קיימנו את
הדיונים בפנינו. אנחנו נשלים כו' זמנית עם מעבר החוק בכנסת.
כלומר, לא נעבוד בשיטה "הרבילה", נחכה עד שהתוק יעבור ואז
ניקח שנה לתכנון אלא אנחנו נתחיל לתכנן כו' זמנית עם הקריאה
הראשונה ואז נדע בדיוק מה אנו צריכים.

יש לי הערה כללית: אנו קשורים
למדניות, לא רק של הממשלה, של המדיניות של כל הבית. מדיניות
כל הבית היא שהקציה חייב להיות אנטגוני-אינפלציוני, או לפחות
לא אינפלציוני. אחד מהטריכוטים של הקציה בזה הוא, לא עלינו,
הקפאת השירותים הקיימים ברמתם הקיימת, או בתוך מיטת סדום זאת
אנו עדיין מנסים לשפך את השירותים. אולם כשבאים היום לפתור
את הבעיה הזו שבמשך שנים לא ניתן היה לפתור אותה, אנד חייכים
להכיא כחשכון שנצטרך לאמצעים האלה. לא נקבל אותם - חתיה עוד
תוכנית יפה אחת שהתה מונחת במגירה.

אין ספק שדבר זה דרוש, אין
כל ספק. בחוץ נושא זה יש בעיות מסובכות אחרות. ישנם נכסים
שאי אפשר לרשום בכחיים משותפים, מכיכה זו או אחרת, זה בסופו
של דבר גם ענין וולונטרי, כמו שהצביע השר. אולם אני חושב שמה
שאמרת עונה פחות או יותר על השאלה.

ברצוני לומר דבר נוסף, את
שיטת כה-ים של פישוט הליכי הרישום אנו ננהיג עוד השנה ב-6 מתוך
9 הלשכות. כה-ים זה נהוג, זה יונהג בעוד 6 לשכות מתוך ה-9.

נשאלנו כאן, אגב הערה כדיון
אחר, על הורדת אגרות. שר המשפטים הצביע על כך במקום מסויים
שהורידו אגרות, ושאלנו כמה זה מחבטא. זה מחבטא ככך למשל,
שדירת מגורים בכית ישן שעלתה 150,000 לירות, היו משלמים עליה
650 לירות אגרה. אגרה גבוהה ומופרזת לכל הדעות. בכל שכבת
חדש, אותה דירה, היו משלמים כאותו מחיר, היו משלמים עליה אגרה
רישום של בין 2,250 לירות ל-2,500 לירות. לפי ערך הקרקע. היום
לא רק שהשתנינו, אלא היום כל דירה, מאז ינואר 1973, של 150
אלף לירות, בין בכית חדש, בין בכית ישן, משלמת 750 לירות
אגרה, בלבד. מ-175 אלף לירות ואילך, זה שלושה אחוז. אבל יש
שם הקלה שולית. כלומר, 55 אלף לירות הראשונה משלמים רק 50
לירות, על עוד 15 אלף לירות משלמים רק 20 לירות לכל אלף, ועד
175 אלף לירות משלמים חצי אחוז, ורק על הסכום, גם בדירה יקרה
יותר, מ-175 אלף משלמים 3%.

חבר-הכנסת שחל שאל על תיקון
פקודת החכירות. בימים אלה אנו עומדים לחתום על הסכם מחקר עם
מועדים קבועים לסיים העבודה, כגבולות של כשנה וחצי, עם המכון
למחקר השוואתי של האוניברסיטה, שעשה מחקר יסודי ויציע לנו
את החומר לחקיקת חוק חכירות. אין כל ספק שמאז 1929 השתנו פני
החכרות בעולם כולו ואצלנו. ואגב, מחלה זו של דיני חכרות מיושנים
היא מחלה בינלאומית ואני חושב שאנחנו נהיה הראשונים שנעשה מחקר
אוניברסיטאי חדש עכשיו, כמגמה, כעבור שנה וחצי להפיק לקחים
ולגשת לפעולה.

חבר-הכנסת שחל שאל מדוע לא
נאחד במסגרת אחת את רישום החכרות, רישום האגודות השיחופיות
ורישום האגודות העותומניות. אני סבור מנסיוני, גם כאיש
פרקליטות כמשך הרכה שנים, כי במקומה מסויימים אם מרכזים

אגב, נדמה לי שכנושא אחד אכזוטי של רישום חברות, של רישום אגודות עותומניות, היתה לנו אפילו התדיינות משותפת. אנו כדקנו את הנושא באופן יסודי, היתה גם ועדה בינמשרדית שטפלה כזה.

יש הכדל יסודי כין רישום חברות ורישום אגודות שיחופיות. בעוד שרושם חברות הוא מבין מברך על המוגמר, שכסך הכל הוא צריך לקיים רגיסטר אמין ולשמר בסך הכל מכשיר צילום מדויק של מצב החברות במדינה, הרי רשם האגודות השיחופיות יש לו סמכויות מרחיקות מעל ומעבר לכל הדברים הללו. הוא רשות שיפוטית. הוא צריך לטפל בענין הזה מתוך האינטרס של הציבור. והאידיאולוגיה אומרת שהוא צריך לקיים את רוח הקואופרציה. איך זה מתבצע בפועל - זו בעיה אחרת. זו בעיה של חוק מיושן ושל קשיים אחרים. אבל כודאי זאת לא אותה מטריה.

אני הגעתי למסקנה אחת מנסיון של כמעט שש שנות ניהול. אתה מגיע היום כמשק המודרני, למצב שיחידות רישום גדולות מאוד מתנקמות בעצמן. זהו גולם שמכלה את עצמו. כשאתה מרכז במקום אחד, אז לא רק שתורת פרקינסון פועלת, הרישום נעשה מסורבל. אלא אם כן אתה מכניס בו זמנית שיטות מאוד מתחכמות של מחשבים. אינני רואה למשל, איך אני אעלה על אותו מחשב את האגודות השיחופיות. זה יקח לי מינימום שלוש שנים לתכנן. זו גם לא אותה מטריה. לכן הייתי מפקפק בדבר הזה.

אגודות עותומניות, רבות אומר דברים גלויים כמנכ"ל משרד המשפטים. כל עוד החוק העותומני הזה קיים, היעוץ שאני אהן לשר המשפטים זה לא יקלוט את המכשלה הזאת. החוק הזה אינו מאפשר שום פיקוח אפקטיבי. הוא לא מאפשר שום רישום אפקטיבי, הוא כרוך בהתדייבויות ובכירוים מוזרים מאוד. הוא ככלל איזה אנכרוניזם שקשה לתאר אותו. למה חוק חש לא עובר - לכך יש כל מיני סיבות פוליטיות. הייתי קורא לזה - זה נובע מן החשדנות ההדדית של כל המפלגות כשהנושא הזה מתעורר.

אני, על כל פנים, לא מוכן לקלקל לי היום את המערכת המסודרת של המחשב על ידי בליעת הדינזואורוס הזה.

נשאלתי עוד לגבי בעיה ששייכת לתחום משיג גבול אלמנה. בן אדם נפטר ומשחלטים על הנכסים שלו עם ייפוי כוח ישנים, אז לזה יש פתרון משפטי. הכנסת העבירה בשנת תש"ה חוק הגנת רכוש נפקד שעיקר הוראותיו הן שיפוי כוח בלתי חוזר פוקע מעבור 10 שנים, אלא אם הסכים מייפה הכוח וביה המשפט לתח לו חוקף. ומסתבר שכנראה זה פועל.

אני מגיע להערות שהעירו כאן. חבר-הכנסת פלומין יצא, לצערי. בקשר לרשם החברות - רישום חברות לוקח היום חודש. לפחות זה הדיווח העדכני שקבלתי עכשיו. הסיבה לכך היא משולשת. א. היו גיוסים למילואים ממשרד זה. זה תירץ טוב ונכון. ב. אנו כאמצע ההסכת למחשב. זה הנושא השני שדברתי עליו. הגעתי לרשם החברות ואמרתי שעכשיו לוקח חודש לרשום. הסיבות לעיכובים הן בגלל המבצע האדיר של הסכת החומר למחשב.

זה דבר מופלא הדבר הזה, עם חוכרת הסכרה מפורטת שהולכת יחד עם הוראות כיצד למלא זה. זה ענין של מחקר מקורי ישראלי שלקח לנו שלוש שנים להגיע לטופס הפשוט הזה שנראה כמו כעת קו לומבוס.

ברגע שניערך לכך

יהיו לנו טפסים לרישום חברות מהאספקט הזה.

לאחר שמערך רשם החברות

יושלם ממילא גם הטפסים הנכנסים יקבלו צורה אחידה. יוחד מסוכם הוא ענין התזכירים והתקנות. כידוע לכם, ולחכר הכנסת שחל, יש הרי הטופס האחד של התזכיר והתקנות בתוך הפקודה. הוא מתאים לשנת 1929. אני חושב שזה אחד הדברים שאותו מחקר יצטרך להת לנו. אני חושש מאוד מאוד מאימפרוביזציות ומטפסים אחידים. על כל פנים, אם לשכת עורכי הדין כשיחוף עם לשכת רואי חשבון בישראל היו נותנים את דעתם על הנושא והיו ביוזמתם מכינים טפסים אחידים כאלה, בוודאי שלא היינו מתנגדים. אבל אין לנו גם אמצעים משפטיים היום לכפרה את הדבר על מישהו ולקחה את האחריות להכנת מסמכים וולונטריים. ואינני צריך להזכיר כי פה ושם ישנם אנשים חסרי נסיון שלא יחאמו אותם לטפסים. לפחות היום אני יודע שכשכאים לעורך דין להקים חברה, הוא יחפש במקום כלשהו טפסים, הוא ירשום, הוא יגיש. אני בעוון הזה לא אשא. ויש לי גם שיקולי מערכת שלנו לגבי הכנת הדבר.

אני מוכן להתעניין

אצלנו שמא יש אפשרות בכל זאת ללכת להאחדה של כספים. הנושא הזה ייבדק.

ספר חוקים רשמי

מעודכן. נגעת פה בנקודה כארבע מאות. הבעיה היא בעיה של הקציה וכוח אדם. אני אומר זאת בצורה גלויה ביותר. למשל, אזלו פסקי דין ואנו חייבים מבחינה סטטוטורית לספק, לדעתי, את פסקי הדין, אפילו כמשרד המשפטים. להכין סט חדש זה דמי מהזור של 350 אלף לירות. פשוט אין לי אותם בחקצי. אני אבקש אותם - אני מניח שאשיג את המימון הזה. להכין ספר חוקים מעודכן פירושו להקים מערכת שלמה. מערכת שתעסוק בעריכה, שתקבל עליה לעשות את הדבר הזה, להתפיס זאת מחדש ולהוציא לאור. זאת הוצאה שאני מעריכה הערכה גסה במיליון לירות. ואומר את האמת, אני חושב שהיינו צריכים להגיע לזה ואז היינו עוברים לשיטה האמריקאית. שספר החוקים היה כבר יוצא באופן שוטף. ועלי לספר לכם שדבר כזה, הוצאת ספר חוקים לפי א'-ב' התחילה כאנגליה רק עכשיו, אני ראייה את הכרכים הראשונים בשיטה זאת, והם אומרים שזה עולה להם הון עצום. אלא שלהם יש שיטה אחרת, הם הרי אינם מבטלים חוקים, הם עושים כל פעם קובנסולידציה, יש חוקים שאתה צריך ללכת עד 1840 לראות מה שחוב שם. אצלנו זה קצת יותר פשוט.

אומר בגלוי, בשנת

הכספים הקרוכה אינני רואה שאקבל כסף גם עבור זאת וגם עבור פסקי הדין. אני חושב שאתן עדיפות לפסקי הדין כי הם אינם בשוק ואין כהוצאה פרטית, וההצעה השניה - הלוואי ונגיע לכך, זה יהיה נחוץ לפחות לגבי ספר החוקים.

כינתיים משחמשים כספריהם

של מו"לים פרטיים. כקוריוז - דציתי להפיץ חוברת מסויימה, אז דרשו ממני עוד שכר טרחה על הקופידנט שלהם. אמרתי - לא די בזה שאינכם משלמים לי בעד זה שאחם מדפיסים את החוקים שלנו ומרוויחים אתם עוד דורשים תשלום. ודרשו תשלום די הגון.

רישום קרקעות. ריכוז

העבודה בידי המפרקים ושכר טרחה של המפרקים. זה נמצא עכשיו בדיון במשרד המשפטים והערתיך תובא להשומת ליבו של השר בהתייחס לאותו דין.

לחבר-הכנסת נסים אני

חייב ~~השבת~~, בשאלה של רישום קרקעות כמזרח ירושלים. המצב שם די טוב. הסיבה היא שהשיכונים בנויים על קרקע מופקעת, כך שענין הבעלות אינו טורדני. טכנית - אנו סבורים שאפשר לרשום את הבתים בפנקס הבתים המשותפים לפי השיטה הישנה, ממלי לחכות להסדר. מינהל מקרקעי ישראל שהוא בעל הקרקע מעדיף להסדיר חחילה את הפרצלציות ואת תוכנית בנין עיר, כי שם גם הקדימו נעשה ונשמע, ואז ירשום את הבתים. אינני אוהב לגלגל על מישהו אחר, אבל פה זה באמת עניינו של המינהל, ותהיה בוודאי הזדמנות לחברי הכנסת לשאול אותם על כך.

כספי האפוטרופוס

מושקעים. עוד מכקש המדינה העיר על כך בזמנו ואנו משקיעים אותם בהשקעות בטוחות.

לשאלה של חבר-הכנסת

פיינרמן לגבי כוררויות, ברצוני לומר מספר מלים. בודאי שלא אדבר על כוררויות כתי המשפט, כיון שזה נושא של השופט נכט. אבל גם אנו ציבור, ואנו קליינטים, אז יש לי כמה הצרות כקליינט, שאני חושב שכדאי שישמעו, הן אינן מכוונות נגד כתי המשפט אלא באות להגיד משהו על הציבור של ההתדיינות.

קודם כל, בישראל ישנה

אהבת התדיינות עצומה שקשה למצוא אותה. זה דבר בלתי רגיל. ואין דוגמא: כשהקימו את בית הדין לעבודה, התכנון היה שאותן תביעות שהלכו לכית המשפט המחוזי או בית משפט שלום ילכו לכית הדין לעבודה והיתה חחזית לגבי הדבר. אז מה עושה ריכונו של עולם לעם ישראל? יש פה ארבע או פה חמש תביעות מהחחזית. מה קרה? כין השאר מסתבר שמועצות הפועלים שהיו מטפלות כיישוב של סכסוכים קטנים, אומרים - לך לכית המשפט. ואני מביא זאת כדוגמא להראות שלפעמים אתה יושך כלי והכלי מזמין את הפרנסה. זה לא לבנוחם של כתי הדין לעבודה. לכן אני אומר בפירוש - מחר אני אחיל למשל כמסע העמולה, שאנשים יבואו לסיוע המשפטי - אהיה מוצף בצורה איומה על-ידי טרדנים למיניהם. אני קורא לזה - הסימפטום של קופת חולים. ראינו זאת באופן בולט ביותר בחקופה שהיתה שכיתה בקופת חולים, אז ~~ההעדר~~ מהעבודה מטעמי ומחלה ירדו באופן ספקטקולרי. עובדה.

כמלים פשוטות, כאשר

כוננים את מערכת כלי המשפט אנו צריכים למנוע את הצפתם על ידי זימון לקוחות העושים בהם שימוש, לא לרעה, אלא שימוש ללא צורך.

השאלה אם זה יהיה חינם או לא.

היו"ר י. קרגמן:

צ. טרלוי:

אנו נוהגים שירות חינוך.
השירות ניתן חינוך במקרה

והוא מוצדק. הכעיה ידועה.

כדצונני לומר דבר מה לגבי נושא הכורריות. זאת שאלה של חבר-הכנסת פינרמן. החוק מקל את הכוררות, מעודד את הכוררות. יש חוק כוררות חדש, מודרני וטוב, אין טענות לגביו. הכעיה היא להביא את הבהמות לשוקת. מה קורה פה? דבר פשוט מאוד. רבותי, אנו ארץ קטנה מאוד. כולם מכירים את כולם. הפלגים הגדולים העצום של מערכת כתי המשפט זה האימון של הציבור, יש בחוסר תפניות של השופטים. יושב שופט והוא אינו פוחד לא מהמשלה ולא מהעירייה ולא מאף אחד ואתה יודע שאף אחד לא יטלפן אליו הכיתה, יש דיסטנס במערכת השופוט, והציבור מאמין בה רבותי. פה תקלה שם תקלה - זה לא משנה. כורך זה כבר דבר אחר. האם ראינו כוררות רצינית אחת שנגמרה בזה שהצדדים אמרו "הכורך אמר וזהו?" אז פה ניסו לא לקיים, ושם ניסו לא לכצע, ופה אמרו - הכורך לא היה בסדר. מבחינה ציבורית, להעביר דבר כלשהו רציני דרך כוררות - מתי זה אפשרי? כשיש כוררות בחברה כלכלית גדולה והמשלה אז זה הולך. כשהחברה הכלמית היא גם כן כבעלות גמשלחית. האזרח עצמו - אין לנו מוסד שיצר לעצמו אמון כזה.

במקום שיש מוסדות כאלה זה מצליח. למשל, יש כוררות של הסתדרות הרופאים. יש כוררות של אגודת כעלי הנכסים, ומסחר שוכרים אלו פועלים בגבולות מסויימים.

י. פלוטין:

הכעיה היא שכדרך כלל הכוררות נגמרת בפשרה. וזה הפחד, שכדרך כלל אומרים - יהלוקו. כדרך כלל החולק, במקום להכנס לפרטטים, הוא לא מנמק איך הגיע לפסק הדין על מנת לא לסכך את עצמו הלאה, אז הוא חולק. ולכן הרבה אנשים נרתעים מללכת לכוררות, כי הם יודעים שפירושו של דבר - פגישה באמצע הדרך.

צ. טרלוי:

כן, והם לא רוצים להתפשר.

לנקודה האחרונה של הפרקון הקטן הזה. זו נקודה אידיאולוגית. ופה אני רוצה לדבר צמעט כמו אזרח. הושבני שאחד ההישגים המרכזיים של מערכת המשפט הישראלי, הוא שאזרח איננו נקנס כשהוא מפסיק משפט. יש שתי שיטות: השיטה האנגלית - לפיה אם אדם הפסיד במשפט, אפילו אם היה לו קייס, לא שהמשפט הוא חסר שחר, אבל הוא הפסיד - הוא משלם את מלוא ההוצאות של הצד השני. וזה עושה צדק עם הצד השני ככיכול. אבל זה דבר חמור מאוד משום שהאמגביל את חירותו של האזרח להתדיין. באנגלית 97% מהמשפטים נגמרים בפשרה משום שהנתכעים או הוכעים לא מעוניינים לסכן את הוצאות המשפט שעלויות להיות פיי כמה ממה שיזפה כמשפט. אצף המערכת שם מהירה מאוד 97% - אבל זהו צדק לאזרח? אני הושב שנעשה עוול לאזרח.

השיטה שלנו אומרת שכתי המשפט פוסקים הוצאות. הם כדרך כלל עושים זאת לפי התעריף המינימלי, וזה של אזרח ישנה דלת פתוחה לכתי המשפט זוהי ערובה קונסטטיטוציונית ממדרגה ראשונה. אם תראו בחוק יסוד זכויות האדם כתוב שיש גישה לאזרח לכתי המשפט. אם היינו מגיעים לשיטה שהיתה לוחצת את האזרח אם הוא מפסיד, אז נחבל כאחד משניים או שלושת הדברים הקונסטטיטוציוניים המרכזיים במדינה. לכן, צריך

לייעל זה ברור. על זה אין ויכוח. אני מדבר עכשיו על צד האזרח, או מצד הלקוח. במקרה זה אני מייצג כביכול את המדינה. הרי היה לנו נוף מאוד, כביכול, שבמשפטי נזיקין, איפה שהיינו זוכים - האזרח היה משלם 10 אלפים לירות הוצאות, ואז האזרח היה חושש מלתבוע משפטי נזיקין. לא היינו רוצים להגיע למצב כזה. נותר על הכרעה. עדיף, וזאת מנקודת מבט של אזרח, פקקים במערכת משפט מאשר בחי משפט ריקים מתובעים.

ברשותכם, וברשות היושם ראש, ברצוני לגזול מכס 5 או 10 דקות, לדבר על כמה בעיות של משרד המשפטים, שאני חושב שוועדת הכספים צריכה לדעת אותן.

דבר ראשון, אנו מופקדים על מקצוע השמאות. הגענו למצב מוזר שהמקצוע עומד למוח. יש בארץ 70 שמאים בלבד, וחלק מהם אנשים בשנות ה-70 שלהם. ההבדל הוא, שהפונקציה הזאת יש לה חשיבות עצומה למשק. אנו מפעילים עכשיו בפעם הראשונה--

מ. נסים: חלק ניכר מהם עובדי מדינה.

צ. טרלוי: חלק קטן הם עובדי מדינה וגם הם כלים והולכים. בשנה קלנדרית זו אנו עומדים לפתוח בית ספר ראשון לשמאים שהוקם כתור שכזה. היום שמאי לומד כשיטת הסוליה ועוכר בחינות של הלשכה.

בית ספר זה יהיה בית ספר דחוס מאוד, עם מאות שעות לימוד, כאשר הלימודים יימשכו בין שנה וחצי לשנתיים, בוסף לתחמחות, יחייבו בחינות בכל המקצועות הנלמדים, יפתרו בין 6 מתוך 9 בחינות השמאות ויאפשרו לאנשים להגיע למקצוע הזה שעד היום הוא כמעט סגור לגמרי.

דבר שני, התחלנו לנהל משא ומתן עם אוניברסיטת ירושלים להגיע לתוכנית לימוד אקדמית לשמאים, במסגרת לימודי מינהל עסקים. בשלב זה אני עומד להציע לשר המשפטים מינוי ועדת מומחים שתטפל בנושא זה ותגיע לו המלצות.

השלמנו זה עתה פעולה במקצוע שני שאנו ממונים עליו. ועדה בהרכב נציגי כל האוניברסיטאות בארץ ולשכת רואי החשבון, שעבדכם היה היו"ר שלה, סיימה את דיוניה ערב המלחמה בהצעת תוכנית לאקדמיזציה של מקצוע רואי החשבון. הכנת הדין וחשבון התעכבה בעוונותינו בגלל חמצון, והדין וחשבון יוגש עוד מעט. דין וחשבון מוסכם על ידי כל הבוררים המעוניינים. גם זה הישג. גם היום ישנם רואי חשבון לא רבים שאינם גומרי אוניברסיטאות. הרוכ הגדול כן, אבל יש כאלה שעוד עובדים כשיטת לימודי סוליה, ולומדים במכללות ובקורסים ובכל מיני גופים כאלה. יש, לא רבים.

דבר אחרון, על מנת לעמוד בחמש הדקות שלי, הוא ענין הפרקליטות. כבוקר בהיר אחד הזמנתי אלי את אנשי המשרד, ואמרתי להם כי אי אפשר כל שנה לבוא לנציבות ולאגף החקציבים ולהגיד - אנו רוצים עוד פרקליטים. ומחחיל המיקח וממכר.

התוצאה הייתה שפנינו

לתכרת אמ"ן - ארגון מדעי ניהול, חקר ביצועים, ובקשנו מהם לעשות אצלנו מחקר שיתן לנו אמה מידה כמותית, כמה פרקליטים אנו צריכים על מנת לנהל את המשק. וקבלנו דו"ח על שתי פרקליטות מחוז. ברור שהדו"ח אינו מושלם, כי הוא סופר גולגלות, אבל הוא אינו יכול להעריך את מה שיש בתוך הגולגלות. העובדה שיש לי 20 פרקליטים, זה עוד לא נדחף לי שכתובם, נאמר ששה, זה בחירות צעירות שגמרו את האוניברסיטה לפני שנה, שאינני יכול להעמיס עליהן את התיקים הרציניים.

אבל ככל זאת, הגענו

היום למרדדים, ואני נמצא כמצב שאני יכול לדמר, פחות או יותר, מה אני צריך בכוח אדם. למשל, היום אני יודע, מה שידעתי קודם, שכל כלי שופט או הרכב אני זקוק לעי פרקליטים. במלים פשוטות - אם מוספים שופטים אנו נצטרך סגל אחר מספר פרקליטים פלוס הוספת מסויימת של כוח אדם מינהלי כמו כחכניות, פקידים ארכיב וכו'.

ומילה אחרונה על התקציב

כולו לשנה הבאה. אם תסתכלו בו תראו שהתקציב של משרד המשפטים בלבד, ללא כתי המשפט, גדול רק ב-10% מהתקציב של השנה הקודמת. במלים אחרות התקציב הזה מחייב אותנו לא רק לא לשפר את השירותים בשנה הבאה. התקציב הוא 25 מיליון ו-760 אלף, לעומת 22 מיליון ו-850 אלף לירות. עד לשנה שעברה איזנו את התקציב ללא בעיות. גם השנה נעשה מאמץ מירבי. יש פרטים של שירותים שאינן לנו שליטה עליהם. למשל, הוצאות הכתרון שלנו גדלו במידה מכהילה. יש כמה אוכייקטים שהם אוכייקטים מועדים לפורענות, ולא אומר יותר. לרוב מגורמי חוץ, כולי גם מגורמי פנים.

בעיה שניה, רק נתון

סטטיסטי אחד. רשומות. הדפסת העתון הרשמי עלתה מפברואר 1972 עד אפריל השנה, כלי להכיא כוזשכונן העלאות נוספות, לפי הדי ווחים שקבלתי ב-80%. עכשיו אינני יודע מה לעשות. אני כמבוכה. ברצוני להעלות את האגרות ב-60%, לפחות לפי חוטפת הוקר, אבל גם אז יהיה לי גרעון של 20% על הוצאת העתונים האלה, והשאלה היא כמה אני יכול לספוג.

על כל פנים, נעשה את

המאמץ לעמוד גם בתקציב הזה, אם כי אינני אופטימי.

תודה רבה. השופט נכט
בבקשה.

הי"ר י. קרגמן:

אדוני היושב ראש,
חברי כנסת נכבדים. הפעם

מ. נכט:

זה שונה מתמיד, כי תמיד הייתי מכיא את הדברים בהרחבה, ובעצם שר המשפטים שמש את השטיח מתחת לרגלי, והוא נבע בעצם בשני מישורים. המישור של הפרובלמטיקה של כתי המשפט והפורטים החשובים ביותר, אם כי לא את כלי הפורטים.

אני חושב כי צד לארגן

את הנקודות שלי, בהחשב ככך שאחם כבר יושבים שעתים. האם לעבור כיעף על כל הנקודות ולהגיד על כל נקודה ונקודה רק משפט אחד או אולי להרחיב את הדיבור. אני בוחר לעצמי להשלים מספר נקודות אשר לא נאמרו אחר מול, ואם בנקודות אלה תהיינה חשובות לשאלות

שבשאלו, מה טוב, ולא כסוף אחיחם לאותן השאלות שבשאלו. נדמה לי שזו הדרך הטובה והקצרה ביותר.

שר המשפטים נגע בצעיה
בסיסית של כתי המשפט, אחמול, והוא אמר שבניגוד לתהליך, נכיה של הוצאת דרכונים או איזו שהיא פעולה שירותית-מינהלית רגילה, יש לך כאן גם האלמנט הערכי וגם האלמנט השירותי ואזה אינך יכול להקריב אחד על חשבון השני. הם צריכים להיות מאוזנים. אינך יכול להפוך את כתי המשפט לכתי אולפנא או למכונים למחקר או לאוניברסיטאות או לישיבות, אבל גם אינך יכול להפכם לכתי חרושה, אשר פועלים לפי מחכונת, לפי שבץ, כי אתה עוסק בחומר אנושי ובערכים השייכים לו ואולי החשובים ביותר, החירות האישית, הכבוד והממון. המיד צריך ללכת בדרך אמצעית זו ולפרנס את שני היעדים האלה.

זוהי הבעיה שכל העולות המערבי מתלבט בה. יש ספרות גדולה בארצות הברית, הקימו פקולטה ראשונה בעולם באוניברסיטה של הארוורד לאדמיניסטרציה משפטית. בארצות המזרח בעיה זו איננה קיימת.

בעבודתנו הרגילה

כהנהלת כתי המשפט, כשאנחנו עוסקים בבעיות יום-יומיות, וכבעיות לטווח ארוך, אנו מקבלים בחשול שלם של הצעות מעורכי דין, משופטים, מיועצים, מפרקליטים, מלצהונאים, מפרופסורים, ומחציבות הדת. לא חסרות לנו הצעות. אבל פה צריך לציין דבר מאד מעניין, שלגבי כמעט כל הצעה, יש לך שתי אסכולות. יש חסידיים מושבעים ומתנגדים מלהכיים.

למשל, ניקח את העניין

של סדר הדין האזרחי. הוא הזכיר את עציוני ואח פרקינסון. אני צריך שצריך להזכיר גם את ברנזון. כי ברנזון אומר שסדר הדין האזרחי צריכים להיות כמו בבג"ץ, פשוטים בחלית הפשטה, והשיטה האנגלית שהיא צמחה באקלים אחר, לגבי מנטליות אחרת, איננה מתאימה לה. זוסמן טוען שאין שיטה טובה יותר ממנה, אלא צריך לדעת להפעיל עושה. עציוני נמצא בין שני הקטבים ומנסה שהשיטה תהיה יותר פשוטה. אבל כשהוא בא לרועדה של משפטים ופרופסורים הרבה הוא מקבל בסופו של דבר מקלחת קרה, והרבה מהתיקונים אשר הוצאו על ידי ברנזון כבר לא נחקלו.

וכן, זוהי שאלה שהיא

ערכית. אני יכול להביא דוגמא אחרת: תקחו את עניין המזונות. יש שאומרים - מדוע זה לוקח כל כך הרבה זמן. הופיעו לפנינו שני שופטים נכבדים אשר מכירים את החוק העברי - השופט שילה והשופט פליס, ואמרו לנו פשוט: מה שמשפט מזונות הוא ארוך יותר זה יותר טוב, מכיון שיש לך עניין של שלום בית, וכשאתה פוסק זאת בעידנא דרף תחא אתה שבורת בית בישראל. וכשאתה משה את הדבר הזה, וזו השיטה גם של כתי הדין הרבניים, יש כל הסיכוי שכסופו של דבר אתה תביא לרסטורציה.

הדברים נראים לפעמים

אחרת, וכשאתה מתעמק בדבר, הדבר שונה. או אקח דוגמה אחרת: תקחו שיפוט מהיר. יש כאלה שצריך להעמיד את השופט בכביש והאלמנט ההדחפת יהיה חשוב ביותר. יש הטוענים שבעצם יש פה סממן מסויים של שיפוט אשר יש בו פגם. גם אינך יכול לקבל כמטרה את ההרשעות הקודמות של אוחו איש ואינך יודע אם לפניך פושע מועד או אדם אשר קרה לו העניין הזה בפעם הראשונה.

הענין של הרציפות

המפורסמת. גם פה יש שתי אסכולות. ישנה אסכולה של השופט צלזנר אשר טוען, ואני חושב שכדאי להזכיר זאת, הוא אומר שהזמן השיפוטי הוא החשוב ביותר כדי להשגב את התפוקה המכסימלית. כדי להסביר את עצמי, ואני חושש שהסוגיה מסובכת, אשתמש בדוגמה של הזמנת חדרים במלון. ישנם מלונות שבהם עושים את האובר-בוקינג. כאשר ישנם 100 חדרים, אז הוא מזמין 130 אירחים, מתוך הנחה שיהיה "קנסליישנס" ברגע האחרון יבוא מברק מארה"ב שמנהיג הכוננס לא יבוא. ובעל בית המלון אומר - מכיון שכך, כדי שתהיה לי תפוקה של 100 אני צריך 130. קורה בפינתים שאין 30 קנסליישנס אלא 20, ועשרה אנשים עם מזוודות עומדים בחוץ ומקימים צעקות. בא השר משה קול ואומר - מה עשית לי? אחת מוציא את התיירות, אתה צלזנר, מוציא את שמו של בית המשפט לשמצה, כי 10 אנשים או יותר לזכו למגיע להם. חשובתו היא, שאני כמו אחרו בעל בית מלון אשר צריך לדאוג לתפוקה, אני צריך להשיג את מירב התפוקה של כפי המשפט.

והייתי אומר שיש פה קונפליקט בין שתי קונצפציות. ככל קונצפציה ישנו יתרון ומגרעה. במקרה הראשון ישנה תפוקה יותר גדולה, אולי כרוטליות מסוימת מלפי הציבור. בקונצפציה השנייה ישנה אלגנטיות והתחשבות אבל תפוקה יותר קטנה. ולכן אותו נשיא אשר מעוניין בתפוקה אומר - בבקשה, אלך בשיטה זו. תכנה לי עוד היכל משפט ותוסיף לי על 26 שופטים מחוזיים 13 שופטים מחוזיים. בשביל זה אחת צריך אולמות, לשכות, בשביל זה אומר ידידי צבי טרלן, ובצדק, שהוא צריך 26 סקליטים, על כל שופט 2 פוקליטים.

ובכן, זוהי דילמה אשר

אי אפשר לעבור עליה כמחסי יד כאילו היא בעיה של משאבים אשר עומדים לרשותנו לא בצורה רחכה. והתבטאתי בלשון של המעטה.

שר המשפטים הזכיר עוד

נקודה אחת - וזה זמן. הרפורמה המשפטית הזאת תובעת זמן הוא נמצא בחברה טובה. אחד הרפורמטורים הגדולים בארצות-הברית, צ'רץ ג'וגס הנדלכט, שהוא היה ילקן השופטים כניו ג'רסי, והוא ידוע כרפורמטור דגול בכל ארצות-הברית, הוא אמר שהרפורמה המשפטית זה לא דבר בשביל אנשים שסובלים מקצרות. שלא יעסקו בספורט הזה. ומעניין שיה נאמר דווקא באמריקה, ששם כל חדשני דווקא האלמנט של הזמן מאוד מאוד חשוב בו.

אם אקח את כל הצד הזה

ואישים אותו על הנוף השיפוטי שלנו, אז אני חייב להזכיר ארבע נקודות. (א) היפרטרופיה של התדיינות. הייתי אומר, אפילו ישנה, אפילו מותר להשתמש בלשון קנטרנות. יש תופעות כאלה. ב-97 אחוז של משפטים באנגליה או בארצות אחרות, בארצות הברית זה עוד יותר כולט, המוכאים להליך משפטי, נגמרים מסיבה זו או אחרת בפשרות. אצלנו איננו יכול לנקוב במספר, שכחתי אותו, אבל הוא הרבה יותר קטן.

כזמנו רצתה לשכת עורכי

הדין, יחד עם השופט למ להקים מכון לכוררות. הדבר לא הצליח, עכשיו הם מחדשים את הנסיון.

אני חושב שצריך להנהיג אוטומציה.

י. באדר:

מ. נכט:

ובכך, התווינו, חוסר נכונות לפשרות, אי-הזדקקות לכוררות, אם כי נקווה שהמכון כאשר יתחיל לפעול, אני הוצאתי חוזר לכל שופטי ישראל שיהיו מודעים לדבר זה כדי שבמקרים מסויימים יוכלו להשתמש בזה.

אחר כך, התופעה שגם השופט ברנזון הזכיר אותה בקול ישראל, לא כחקירה אלא כחקרנות. היינו, הצורה שעורכי הדין חוקרים את השופטים היא כאמת בכר לא חקירה. זה חיסוט. סליחה, את העדים.

כמוכן יש האלמנט האובייקטיבי שכבר הוזכר - שירות מילואים שהוא גורם בעצם לדיסלוקציה של התהליך השיפוטי. כי מהו התהליך השיפוטי - לפי עצים בריאותו הוא התהליך קבוצתי. צריך להיות שופט, סניגור, קטיגור, ואם אחד העדים או אחת החוליות אינן קיימות, אזי אחת דוחה את המשפט. אינך יכול לפעול וזה לגמרי שונה מאשר פעולה אדמיניסטרטיבית רגילה.

הנקודה השניה הרשומה אצלי היא תקציב. התקציב שלנו לא גדל, הוא גדל ב-6 מיליון, ששת מיליון אלה בקושי משקפים אפילו את ההתייקרות. יש לי הרבה לומר בנקודה זו אבל אני יודע את המצב הכללי ואיני חושב שיש בכך תועלת רבה. התקציב האופרטיבי שלי הוא רק 2.3%, כלומר, כל יתר הכספים הם כספים לשכר וכספים אשר לגביהם אני משמש רק כצינור.

בתי המשפט בשום מקום בעולם אינם משמשים כמשאכה להכנסות, אלא להיפך. וזהו סעיף טיפוס של הפסדים. יחד עם זאת, אני צריך לומר שאנו מבצעים אפילו בשנה זו, שנת יום הכיפורים, הכנסנו 23 מיליון.

מי שמעדיף בסטטיסטיקה של בתי המשפט רואה מספרים גדולים. אחד המספרים המדהימים האלה הוא אומדן על ידי שר המשפטים. הייתה רוצה רק לומר לגבי העומס, לגבי הנטל, לגבי מספר התיקים בכל האינסטנציות, ובכל הערכאות לגבי האוכלוסייה של ישראל. הייתה אומר שישנה נטייה, הסטטיסטיקה מוכיחה שישנה נטייה מדי שנה בשנה בגידול התפוקה של בתי המשפט. אלא מה, הבעיה היא בכך שהזרימה אשר אין בית המשפט שולט עליה, עולה על התפוקה הגדלה. כלומר, הפער שבין התפוקה שעולה וגדלה מדי שנה בשנה, אפילו בשנה זו, אם לא נחשב כחודשים אוקטובר-נובמבר-דצמבר, היא גדלה ב-6%. אבל הזרימה עולה על התפוקה הגדלה.

פחד עם זאת צריך לציין דבר נוסף. כשהסטטיסטיקה אומרת ב-31 בדצמבר, ואתה כולל מספר כלשהו, הרי הוא כולל את החודשים אוקטובר-נובמבר-דצמבר, והרי כל תיק צריך לעבור תקופה של אינקובציה. ברגע שהכנסת אותו כיום חמישי בבוקר לבית המשפט, אי אפשר לדון בו כיוון שיש הצדדים צריכים להחליט על פי החוק ולפי הזמנים הקבועים כטורדי הדין, את כחבי בית דין. כשהסטטיסטיקה כוללת את אוקטובר-נובמבר-דצמבר, בעצם היא לא צריכה למול את הדברים הללו. הן צריכים להיות כרובריקה נפרדת, כי הדברים אינם בגדר של תיקים כשרים.

אני עובר לעניני חקיקה ששר המשפטים הזכיר כמה הצעות אחמול, אולי אוסיף על יתן את הענין של חוק זוסמן, היינו הממוצע הפילי שחרא קביל במשפט אזרחי.

וכהוצאה מזה אין דיון כפול אלא רק דיון פעם אחת. אנחנו הכנסנו תיקון בחוק תל"ל, שעברות מסוימות העולות על 10 שנים ושהיו צריכות להידון בפני שלושה שופטים, יכולות להיות נידונות עתה לפני שופט אחד.

למשל, סמים מסוכנים או

עכרות מין. לשון אחרת, כשמחבטל משפט, מתכזבז זמנו של שופט אחד ולא שלושה שופטים.

סמכות בית המשפט השלום

שהוגדלה עד 10,000, אנו נגדיל אותה עד 20,000 ואולי עד 25,000 אלף. אני חושב שהמילה "גידול" אינה במקומה, זה בעצם ישור השורה, החאמה. השוויחי את המספרים כבנק ישראל, ונוכחי לדעת ש-100 לירות של 1970 הן 207 של 1974, ו-100 לירות של 1971 הן 171 לירות ב-1974. זאת אומרת, שאין פה הגבלה אלא התיישרות.

אבל לא רק מבחינה פיסקלית

ולא רק מבחינת מערכת בתי המשפט יש חשיבות לתיקון הזה. אני חושב שלתיקון יש חשיבות ממלכתית גדולה כי יש לנו 26 בתי משפט שלום במדינה, ואותו המסגר כדימונה אשר יש לו חביעה על 12,000 לירות או 15,000 לירות, לא יצטרך לשרך את רגליו על באר שבע אלשלם שכר שדחה גבוה לעורך דין כבאר שבע, וגם לסגור את המסגריה ליום המשפט ולעדוה, אלא יוכל בני בית משפט השלום אצלו בעיר, כדימונה. ואותו המקרה עם הנגר בקריית שמונה שלא יצטרך לנסוע לנצרת או לחיפה.

לדעתה יש לכך חשיבות ממלכתית

כללית שכשם שאנחנו מביאים את שירותי החבורה.

רבו תי, חבר-הכנסת גרשוני

הזכיר פה את השאלה האם יש חשיבות כקביעה סדר עדי פויות של חוקים מבחינה זו. הייתי מרשה לעצמי לומר, שאם ישנו חוק שהוא חשוב בשביל מערכת בתי המשפט, זהו חוק של אחריות אכטורלוטיה כתאונות דרכים. מכיון שזוהי הגיבנת של מערכת בתי המשפט. ובענין זה נעשו כשבדיה ובמסצוסטס ובאלסקה, ובמדינות כמו פורטו ריקו שינויים בחוק מתוך החנחה הפשוטה כי הרכב הוא אביזר כל כך שכיח של הציביליזציה שלנו, שהיום להיכנס לפלפולים ולסכולסטיקה, כמה זה היה רשלני, ומחי תרומת הרשלנות של הצד השני, זהו סתם איבוד זמן, ולמעשה כולנו רשלנים כנהיגה ברכב. זו רק שאלה של זמן או סיטואציה. הנזק איננו דווקא פונקציה של אותה רשלנות. לפעמים ישנה רשלנות קטנה והנזק הוא גדול, לפעמים ישנה רשלנות גדולה והנזק קטן. וכשם שיש כמה שטחים, כמו למשל, אנדגיה אטומית ששם קיים העקרון שמי שמפעיל אנדגיה אטומית יש על זה אחריות אנטולוטית בחוק, כך גם בענינים האלה, אני חושב שבשבילנו, בשביל מערכת המשפט זה יהיה ממש סם חיים.

קחו למשל את הסטטיסטיקה

של בית המשפט המחוזי בחל אכיב. שם תראו רכבות תיקים שכולם תאונות דרכים ונזיקין. אם לא תחבירי הבעיה של הרשלנות ובל תפקידו של השופט יהיה רק להיכנס לשאלה של קביעה הפיצויים, התהליך יהיה אולי 15% מההיקף של התהליך הנוכחי.

אמרנו שכשם שאין לך פתרון אחיד, כך אין לך פתרון אחד. ואנו צריכים בכלים שלובים להתפשט גם על מישור החקיקה, גם על מישור סדרי הדין וגם על מישור סדרי המינהל.

בשטח החקיקה ישנה, למשל, הצעה די פשוטה. ישנם עשרות שופטים מעל גיל 70 שכוחם אהם והם היו חייבים לצאת לגמלה כגלל הגיל. עכשיו, יש לנו 200 טריבונאלים כמדונה ישראל, ולפעמים כתוב בחוק שהיו"ר של הטריבונאל חייב להיות שופט. הצעה לשר המשפטים ששם יכניס את התקון - לרבות שופט בגמלאות. ובכן, אם שופט בגמלאות יוכל לשכת כראש הטריבונאל, ראשית כל הוא משחרר את השופט הזה אשר יושב בבוקר, שנית הוא בעל גסיון, שלישיית תהיה לו הכנסה נוספת לפנסיה.

מ. נסים: על פי המצב של היום אין פנסיה כפולה.

מ. נכט: ארון נסים, כנקודה זו אנו בודקים את הדבר וזה לא יהיה חלום כמו לעובד המדינה, זה יהיה שכר.

אם אתה כבר נוגע בזה, הוא הדין לגבי שוטרים כפנסיה אשר גם כן היינו רוצים לפצור מהם פורמציה של שמזים, כי אם התקון הזה יהיה מבחינת מס הכנסה, אז הם יהיו מוכנים למלא את התפקיד.

ישנה עוד הצעה שעורעורים מסויימים אשר חייבים להיות נשמעים בפני פורום של שלושה, ישנה הצעה שעדיין לא התגבשה, שבהסכמת הצדדים הערעור יישמע צד שופט אחד, זה גם יכול כמובן להביא לחסכון של כוח שיפוט.

כשיכות הקודמות של ועדת הכספים תמיד התעוררה השאלה של חלום נאות לכל מיני אנשים המשחחפים כהליך המשפט, הכוונה לנציגי ציבור, לעדיים. הצביעו על כך שהעד מקבל סכום מגוון של 12 לירות, הדבר תוקן והיום הוא מקבל 30 לירות. יכול להיות שגם זה אינו מספיק, אבל זה בכל אופן יותר מ-100%. לעד מומחה יש תעריף יותר גבוה. אני דיברתי על עד דגיל.

אם תקחו למשל את נציגי הציבור, וזאת היו"ר שאל אותי אתמול בשיחה פרטית. נציגי ציבור בבית דין לעבודה מקבל היום 60 לירות. אחרי ההגדלה.

אם תקחו נציגי ציבור כוועדות אחרות, גם זה הוגדל עד 50 לירות. אם תקחו נציגי ציבור שהם רופאים, חושבני שנקבעו 87 לירות משום מה. כמליים אחרות, מבחינה זו ישנו שיפור.

היו"ר י. קרגמן: אין שום שיפור, זה הותאם ליוקר, זה לא שיפור.

מ. נכט: בשאלה זו של נציגי ציבור אני סוטה קצת מהנושא.

א. מלמד: אולי אפשר להביא שישנו בכיתה, זרוש רק שכר בטלה, זה יהיה לטובת בחי הדין לעבודה.

מ. נכט:

לשאלה זו של נציגי ציבור
אתייחס לה שוב. יש בה
יתרון ומגרעת, אין כל ספק, והשאלה מאלה עוד כשטר המשפטים היה
פה בחדר. מה לגבי כתיב דין לעבודה.

אין כל ספק שכתיב דין לעבודה
סובללים משתי מגרעות: א) מן הסתם הכרוכה, לפי טבע כריאתו של
הדבר, שאותו השפט אחרי שכבר כתב מוכרח ללכת לנציג ציבור אחד,
לומר - זהו פסק הדין שלי, מה אתה אומר. נציג הציבור אומר -
רגע אחד, אני צריך לחשוב, חוץ מזה הסגנון אינו כסדר. אחרי
שהוא כבר גומר אתו, הוא צריך ללכת לנציג ציבור שני ולהראות
לו את מה שכתב ומה שהשגי תיקן. במלים אחרות, הדבר הזה נסחב
ללא כל ספק. יחד עם זאת ישנה כמובן חשיבות ציבורית שכתיב דין
לעבודה יפעל כך.

אני דוגמא אחרת. קחו
את כתיב הדין לשכירות, שם היו נציגי ציבור, אחר כך החוק תוכן,
ואין נציגי ציבור. כשלקחתי את הסטטיסטיקה, והייתי רגיל
לסטטיסטיקה הקודמת, קראתי לכתבנית ואמרתי - איך את מדפיסה?
זה לא יכול להיות שכל כך הרבה תיקים נגמרו. יש פה טעות.
אחר כך נוכחתי שאני טועה ולא היא. כלומר, שהמספר של התפוקה
בכתיב דין לעבודה גדלה לאין שיעור כתוצאה מהעובדה.

ובכן, כמו בכל דבר, יש
לך פה תועלת ויכול להיות שמישהו ימצא שהדבר בכל זאת פגום.
והיתה אצלי נציגות של התאחדות בעלי התעשייה ואמרו - מה זה
גומרים כל כך מהר? יותר מדי מהר. יש הטוענים שההליכים המשפטיים
במקומות מסוימים מהירים מדי, והדבר הושמע ע"י אחד מחברי הכנסת
אחמ"ל לגבי סד משפט לעבודה.

שר המשפטים הזכיר כיעף
את הפרוייקט הזה של אחרי הצהרים. אני רואה, עם כל הענווה,
בפרוייקט הזה אחת התרופות העיקריות להאצת גלגלי השיפוט.
מהו המצב רבותי? מקריית שמונה ועד אילת, מ-8.30 בבוקר עד
13.30, אינך יכול לחקוע בלשכה או באולם של שופט שום דבר כי
הכל אפור. מ-13.30 או מ-14.00 ועד הערב - הכל שומם.

בעל כתיב חרושת שיש לו
מכוונות שפועלות רק שיכטה אחת אומר לעצמו, משמרת אחת, עושה
לעצמו חשבון, לנצל את המשאבים האלה למשמרת שניה.

לנו תיקים לא חסרים,
אולמות לא חסרים, מה שחסר לנו זה שופטים. השופטים של הבוקר
סחוטטים. הם אינם אנשים צעירים. יש נשיא אחד של בית משפט
מחוזי האומר - אינני יכול לסחוט מהשופטים שלי אפילו טיפה
אחת כמו מלימון סחוט מכיון שהם נוחנים את כל מה שהם יכולים.

כשאלת השאלה - למה לא
למנות שופטים לשעות אחרי הצהרים, שישבו ויפלו על עצמם את
כל התיק. אז זה לא כל כך פשוט. צריך עורכי דין, הם מקבלים
את הלקוחות שלהם אחרי 4. האם הם יסכימו. התשובה שלי היא -
אל נעסוק במשפטים אזרחיים אחרי הצהרים. רק בעניינים פליליים.
מדוע? כי 95% של עורכי הדין עוסקים בעניינים אזרחיים. מספר
הפליליסטים כחל איב למשל, נער יספרם.

מה שאפשר לעשות הוא שמשפטים

פליליים, או ערעורים פליליים ששם לא שומעים עדים אלא רק בקודות משפטים, ישמעו אחרי הצהרים. בית המשפט לא יהיה פתוח. כלומר, לא הארכיון ולא הרישום ולא הפקידים. מה שנחוץ זה רק הרכב אחד של שופטים, שוטר אחד ומזכיר אחד, והערעורים האלה יכולים להישמע. פניהם בבחינה זו ללשכה עורכי הדין, ולשמחת הרכה נחקלת כתשובה אוהדת. רק בגלל זה שצמצמת את העניין למשפטים פליליים.

יכול להיות שאני בלך

לקראת הדבר הזה. פה כמוכן, כא שוב ידידי פדלו והוא אומר, אל השכח שאני צריך פרקליטים, והוא עשה גם את החשבון - שני פרקליטים לשופט. יכול להיות שאם ארכיב הרכב, לא אצטרך לשני פרקליטים, מספיק רק אחד. זאת אומרת, הפרוייקט הזה שאני באופן אישי חולה בו תקוות גדולות, הוא פרויקט שגם צריך הוצאות נוספות.

מ. נכט (ממש"ך):

עכשיו, אם מישהו יאמר
לי כי אני מגדיל את החקן

של השופטים בצורה בלתי סבירה, אני ממנה שופטים נוספים -
החשבה היא זאת: אני מוכן לקזז את השופטים האלה נגד אותם
השופטים אשר בשנים האחרונות עמדו לפרוש. ואם בינתיים חוק
התאונה ייכנס לתוקפו, הרי הנטל יקטן ואני אוכל את ההלוואה
לזמן ארוך לפרוע. ואם ככל זאת לא אפרע את כלה, אלא רק את
חלקה, גם לא יהיה אסון, וכדאי לגשת לק תכף ומיד, מכיון שזוהי
חרפה מיידית.

בשאלו שאלות על ועדת

המינויים. כאמת לא נעים לי, אהם יודעים מה שהיה. כ-9 לאוקטובר
היתה צריכה להיות ועדת מינויים. שר המשפטים התפטר. לא היה
יושב ראש לוועדת המינויים. יש לי 24 וקנסים של שופטים, על
200 שופטים. כמנהל המפעל ליבי מהפלץ, כי כל יום 24 שופטים
אינם עובדים. נעשה חשבון שופטים, 25 ימי עבודה בחודש, 10
חודשים, זה 250 יום. אם נכפיל את 250 ב-24, זה 6,000 ימי
שיפוט. נניח שקצת הגזמת, כי יש חופשות או חגים, 5,000
ימי שיפוט זה אולי 40,000 חיק או 30,000 חיק. זה חלוי במשקל
זוטולי של החיקים כמובן. אינני מדבר על החיק המפורסם של אייזיק
שהיו 131 עדים, ושהעניין לקח, עם רשם-קול, שנה שלמה.
אני מדבר על חיקים בינוניים, על קופטאות שימורים רגילות
פחות או יותר.

בעניין זה, הייתי יכול

להגדיל את התפוקה. אין לי כל תלונות, אינני יכול להחזיר
בעניינים של מינוי נציגים או לא, וזה לא יהיה כסמכותי, אבל
אני מצביע על התוצאה. אני הפסדתי 5,000 ימי שיפוט.

אלה הימים של הפרקליטות
שיצאו לחופשת לידה.

צ. טרלן:

זה מתקזז אצלי.

אני מרגיש כי אני מאריך
יותר מדי ואני צריך לגמור.

מ. נכט:

אבל אני רוצה לומר כי בזמן
קצר אמרת דברים מאוד חשובים.

הי"ר י. קרגמן:

רבותי, לגבי סדרי מינהל,
בחור חשוכה לשאלה, בקשר

מ. נכט:

לרשם קוליים. נכון שהם לא פועלים בצורה מעשית כפי שרצייתי, מכיון
שכל אלה שמגישים את ההצעות הגישו הצעה שאני חושב אותה
לפרוייקטיבית מבחינת המחיר, ואני לא השכתי. אני מנסה להשיג
זאת בדרך של משא ומתן. יחד עם זאת אני צריך לומר שהרשם קוליים
פועלים מדי פעם כפעם כמשפטים גדולים.

דבר קטן כמו מכונות צילום.

כשאני עובר בהיכל המשפט, עובר על ידי עורך דין כלשהו מושך אותי
בשרוול ואומר, הנה שטות קטנה, דבר פעוט, כמו זה שיש לנו 8 מכונות
צילום באולם המשפט ושתי מכונות צילום במגרש הרוסים ושתי מכונות
צילום בצלאח-אד-דין ובחדרה וכו', כל עבודת בית המשפט זה נייר,
זה הכפלת נייר, ובמקום לשלוח את המזכירה ולהעתיק את הדברים, בעד
חצי לירה אחת מקבל צילום מדוייק. זה דבר קטן אשר הוא חשוב מאוד
וזכה להערכה.

אחד הדברים שרצייתי לעמוד עליהם זה חיקור דין. כידוע לכם, כתי המשפט גובים עדויות בשכ"ל כתי המשפט בגרמניה לשתי מטרות: המטרה הראשונה זה הג' נוטיים, והמטרה השנייה - תשלום הפיצויים. מבחינה זו, כאים מפעם לפעם טריבונאליים גרמניים לשמוע עדים, והיינו מחלקים את העבודה בין שופטים שונים. כשהיו כאים לבית המשפט השופט היה צריך להפסיק את עבודתו ולקבל אחרים. זה היה מביא לידי שיבוש. עכשיו נתלנה שופט מיוחד אשר כל עבודתו היא רק שטח זה, ומאז אין יותר הפרעות בעבודה של השופטים האחרים, והוא מגיע לידי התמחות בענין הזה והדבר שגורם לנו לתקלות הגיע לפתרון.

אחד הדברים כשטח מהי הדין לתעבורה, היה ענין של קנסות תעבורה שלא שולמו. מצאתי בהיכל המשפט בחל-אביב מדי חודש חודש מאות פסקי דין על קנסות אשר היו מונחים כאבן שאין לה הופכין. מדוע? המשנה אינה יכולה לבצע את פקודת המעצר, אין לה כוח עבודה. מה עושים? לא מביאים אותם לדין? וככן, מה שחשכנו הוא דבר די פשוט. רשיון הרכב שלך זקוק לחישוב, אז המחשב ידפיס גם את הקנס. ועד שהענין הזה יצא לפועל, יצאה לנו הנשמה. הייבי צריכים להוסיף כספים למשטרה ולמשרד התחבורה, ועד שהסכו את המחשב. כסופו של דבר המלאכה נגמרה.

מה יוצא? שום יהודי סביר לא יקח על עצמו את הסיכון לנסוי בלי רשיון בגלל 50 או 100 לירות. יושב פה יושב ראש ועדת הכספים. אני מודיע לך, אדוני, שהדבר הזה הביא לנו עד ספטמבר 1973, 2 מיליון לירות. רק הדבר הקטן הזה. אני מניח שמספטמבר 1973 עוד סכום, אינני יודע כמה, אולי עוד מליון.

עשרות אלפים של פסקי דין מוצאים לפועל בצורה זו. המשטרה פטורה מלכצע את הדבר הזה משום שהאזטומציה מבצעת אותו. המתש מבצע זאת. אנו משיגים מטרה משולשת: מצד אחד פסק הדין איננו כאבן שאין לה הופכין, מצד שני האוצר מקבל את הכסף, מצד שלישי אותו הנהג אשר הוא מועד ואשר מזלזל בחוקי הקנועה, יחשוב פעמיים. אם עד עכשיו חשב שלא צפוי לך דבר; עכשיו הוא יודע שיבוא יום הדין, יום חידוש הרשיון ואז יצטרך לשלם.

בהוצאה לפועל נכניס גם את האוטומציה. לא אתעכב בנקודה זו, הפעולות בדרות. הכוונה היא שהמסוף החל-אביב יקבל מהלשכה המרכזית כירושלים פרטים לגבי תיקו של כל מזרחי וכל פינקלשטיין והכרטיס הזאת תכלול את השאלום האחרון שהוכנס לחשבון, נניח חצי שעה לפני הגשת בשאלום.

אחת הנוקודות האחרונות זה בנייה. שר המשפטים הזכיר כבר את היכל המשפט שהוא בניין לפה וגדול, צר מלהכיל. זוהי אחת הסיבות שאיננו יכולים להושיב בו את השופטים. נכון הוא, שראש עיריית תל אביב מחזיק שם חמישה אולמות יפים בבית הדין העירוני, שהוא טובים מאוד בשכ"ל בית המשפט המחוזי, וכשראש העירייה ביקר אצלי בבית המשפט, אמרתי לו שלדעתו מן הרצוי גם בשכ"ל בית המשפט העירוני, שיימצא במקום אחר, הוא אולי צריך יותר שופטים ויותר אולמות, והיחרון יהיה כפול. עכשיו נתקבלה הפשרה לגבי הקפאה של בניין בית המשפט העליון על הר הצופים, העבודות מתקדמות שם, הכביש נסלל, עבודות עפר נגמרו

וניגשים לכניית היסודות. אין זאת אומרת שמצב הכנייה הוא טוב, יש לנו כתי משפט כמצב רע מעוד. אחד הרעים הוא זה בכתניה. בית המשפט בכתניה נמצא במקום של משרדים, וכשאחה נכנס לחדר המדרגות, אתה רואה מצד אחד מספרה ומצד שני יש לך בית מלאכה למחוכים.

יש מספר מקומות שבהם המצב מניח את הדעת: חדרה, אשקלון. לא כך בקריה גח, לא כך באילת, לא כך בחיפה. בעצם ככל הערים הגדולות המצב הוא לא טובה. בירושלים יש בעיה של בית המשפט העליון.

אם הכנסת תחליט על שינוי מספר שופטי בית המשפט העליון, אז אין לנו אולם במגרש הרוסים. נכון הוא שהמצב בירושלים הוטב בשנים האחרונות. כשאני עובר היום במסדרונות של מגרש הרוסים ששם נמצא רק בית משפט השלום ובית המשפט העליון, ואני חושב שבמקום הזה היה בית המשפט המחוזי של צאלה אד-דין, אני אומר שזה גלתי אפשרי מבחינה פיזית. אין כל 12 השופטים, עם האילמות, ועם הלשכון ועם 80 הפקידים, איפה הם היו? ובאמת הם היו בחדרי הרחצה. למרכיב שופטי השלום לא היה אולם.

היו"ר י. קרגמן:
הבירור היה טוב, ישנן ועדות שעוסקות בנושאים אלו כל השנה, ועדת חוק המשפט, ובמסגרת הדיון בהצעת אמת לא מעט. אני באמת חושב שהכנסת את המאמץ העליון בקיצור נמרץ והצגת את העובדות הפרובלמטיות.

רבותי, לפנינו תקנות. תקנות אלו באות להקל על האזרחים, על נכים, משפחות שבולות, רוכשי חנויות ישנות לעומת חדשות. אני מציע שנשמע עכשיו בקיצור נמרץ את מר טרלו וביום א' נוכל להחליט בעניין זה.

י. פלומין:
סליחה, לגבי כל הנושא הזה. תקנות 3 ו-4 שלובות ומעלות בעיה חשובה מאוד לגבי כתי עסק. אהמול הפניתי את חשמת לבם של ארגון הקבלנים ועוד גופים לגבי התקנות האלה. יש בהן, לפי חישובי, ואולי באי מודע, החמרות די רציניות, לגבי החדשים, לא הישנים. הפיתי מכקש אחת מהשניים: אפשר לאשר תקנות 1, 3, 5 ו-6, אין מחלוקת לגביהן, כולנו מסכימים, ותקנות 3 ו-4, חוץ שבוע שבועיים נשמע, אולי גם הגופים המעוניינים ירצו להופיע בפנינו.

היו"ר י. קרגמן:
קודם כל אני מציע לוועדה שתחליט כל מה שלקולא. ומה שלחומרא אני מציע שנדחה זאת. אין לי התנגדות לזה.

ח. קורפו:
השאלה אם כלקולא אין לחומרא. לא הסתבלנו, לא ראינו, אני רואה זאת לראשונה.

היו"ר י. קרגמן:
רוב הסעיפים כאן הם לקולא. מה שיש לחומרא אני מציע שלא נדון בהן.

צ. טרלו:

בקיצור נמרץ, בני משפחה של חייל שנספה במערכה זכאים לפטור לפי החוק הקיים; בוצר המקרה האומלל של אלמנה של נספה שהיתה זכאית לתגמולים, נישאה בשנית ונישואיה הופקעו תוך שלוש שנים מיום שנתקיימו, על ידי מות בן הזוג, כחוצאה מהליכים שהחלו בהם תוך שלוש שנים מיום שנתקיימו, אז היא מקבלת תגמולים אבל אינה מקבלת פטור מאגרות העכרת מקרקעין. רצינו לתת גם למקרים כאלה לתת פטור זה. ואני צריך לחקן אצלי בעקבות זאת, כי אין זה תואם את החוק. היא איננה מקבלת את ההקלה, למרות שהועמדה במצב של אלמנה נספה. אז זו תקלה.

ח. קורפו:

אני רוצה להכין, האם אתה חוזר פה על הגדרה שהופיעה

כבר?

צ. טרלו:

בהגדרה אני מתקן ומפנה. ההגדרה שכלשונה היום תראה אותה בדברי ההסבר בעמוד 2 למעלה. אני מוסיף שם עוד דבר אחד - כתוב שם "לרכות הורה של נספה זאלמנתו שאינם זכאים לתגמולים", אז אני רוצה לתת גם לאלמנה שכן זכאית לתגמולים, אבל שנישואיה השניים נפקעו.

ח. קורפו:

אבל בחוק משפחת החיילים שנספו במערכה, היא מופיעה?

לא.

צ. טרלו:

ח. קורפו:

אינה מופיעה. אז למה היא צריכה להיות פריבילגיה

פה ולא בחוק ההוא?

צ. טרלו:

כי בחוק ההוא מדובר בתגמולים וחקנות אלה מדכרות באגרות.

ח. קורפו:

בתגמולים היא זכאית?

צ. טרלו:

כן. תקנו את החוק.

ח. קורפו:

אני שואל לגבי אלמנה שנישאה ושנישואיה הופקעו בחוק ההוא מקבלת את התגמולים? אם מקבלת - אז אני רוצה לשמוע את התיקון.

צ. טרלו:

אבל בהגדרה שלי זה לא נופל בגלל הצורה שזה נוסח. בדקנו זאת והדבר לא נכנס בהגדרות של החוק הזה, לכן החלטנו להוסיף זאת פה. בחוק ההוא היא מקבלת הטבות אבל איננה מוגדרת ככזו משפחתו של חייל שנספה במערכה, לכן כתבנו גם בחקנות הישנות - לרכות הורה של נספה זאלמנתו שאינם זכאים, ועכשיו מוסיפים עוד "לרכות" אחד.

היו"ר י. קרגמן:

אין התנגדות לזה. בבקשה.

צ. טרלו:

עכשיו, אני מדלג על תקנות 3 ו-4. סליחה, תקנה 2. זה חידוש גדול מאוד. המצב הקיים הוא שנכה קיבל פטור מאגרות העכרת מקרקעין כגודל נכותו. אם היה לו מ-10% ומעלה עד 14 אחוז, הוא קיבל רבע אגרה. אם היה לו מ-15% עד 20% הוא קיבל שליש אגרה, מ-21% על 34% קיבל פטור ממחצית האגרה. מ-35% עד 45% הוא קיבל שלוש רבעי אגרה, ורק נכה שהגיע ל-50% קיבל פטור של מלוא האגרה.

אנו סבורים כי הדבר טעון חיקון. קמנו את הסכמת האוצר שנכה שדרגה נכתו אינה פחותה מ-10%, נכי צה"ל ונכי המלחמה בנאצים, יקבל פטור מלא מהאגרה.

נפגעי פעולות איבה מקבליים

גם אם יש להם אהוז יותר נמוך.

היש לזה הסכמה? יש הסכמה.

הי"ב י. קרנמן:

על 3 ו-4 אנו מדלגים.
5 - פה בא דבר שאכל אותנו

צ. טרלו:

הרכה זמן. למנהל הכללי של משרד המשפטים יש סמכות לפי תקנה 23 להקל במקרים מסוימים בשל עיכובים שפלו בירשום העסקה, שלא באשמתו של האיש. יצא אכסורד עזה - כשמישהו קנה דירה בכיתה חדש שם יכול הייתי לתת לו את ההקלה כי התקנה כסתה את זה. אבל כשקנה דירה מיד שניה ואין זה חשוב שהוא בעצמו חולה מאוד, ושכמשפחתו קרו אסונות, לא יכולתי לתת לו שום הקלה. אז לא די בכך כי הוא צריך לשלם פי שלוש, על דירה ישנה, האגרה היתה פי שלוש מאשר על דירה חדשה, אז היה צריך כגלל האיחוד לשלם על פי ערך הדירה, שלוש או ארבע שנים אחרי זה, ולא יכול היה להנות משום דבר.

כי נתיים הורדנו את מל

שיעורי האגרות על דירות, גם על חדשות וגם על ישנות. נשאר מקרים אומללים, ביניהם אנשים ששירתו עכשיו כמלחמה, שלא היתה לי סמכות לתת להם הקלה. בדעה אחת עם האוצר סיכמנו להרחיב קצת את התחום הזה, לגבי דירות מגורים, עסקה במקרקעין שלא נרשמה בשעתה, רשאי המנהל הכללי בשעת רישומה להורות על קביעת אגרת הרישום לפי שוויים של המקרקעין בזמן עשיית ההסכם, או בזמן מאוחר יותר, אם נוכח שקיים טעם מיוחד לכך, וכלכך שיתקיימו אלה: (1) המקרקעין משמשים למגורים; (2) העסקה היא לרישום כעלות או לרישום חכירה לדורות; (3) הרוכש חתם לפני ה-1 ביולי 1972, שזה היה התאריך הקובע לאגרות החדשות שהן נמוכות מאוד, על הסכם לרכישת הבעלות או החכירה לדורות. זאת אומרת - שאיש לא יוכל פעמיים גם לשלם את המחיר הזול ביותר וגם לקבל הנחה על כך.

יש לי רק משאלה, החלפתי כעניין זה מלים עם מר טרלו

י. פלומין:

אתמול. היאורטיה יכול להיות כאן מקרה שזה יכול לפעול לרעת האיש, בשעה, שכמו שהיה ב-1964, יש ירידת מחירים. עקרונית, ולא רק לגבי משרד המשפטים, הייתי מעדיף שכל הפעולות מסוג זה תהיינה לבקשת צד לעסקה. זאת אומרת שלא המנכ"ל יהיה רשאי כיוזמתו לעשות זאת אלא רק לפי בקשת צד העסקה. כיחוד אם אומרים לפי שזה בא לעזור לצדדים, אז צריך לשלב זאת בתוך התקנות כך, שרשאי המנהל הכללי, לבקשת צד לעסקה.

אני מקבל את הנקודה העקרונית ולא הייתי מתווכח על הדבר

צ. טרלו:

העקרוני אלמלא דבר אחד - שהתקנה הזאת מצומצמת לזמן מסוימת. תנאי להפעלת התקנה המיוחדת הזאת, זה שההסכם נחתם לפני ה-1 ביולי 1972, ואז לכל הדעות מ-1948 ועד 1972 מחירי הדירות לא ירדו. ק שמכחינה זו, אני חושב שעם כל ההסכמה הקרונית שלי לרעיון, פה אני יכול להשאיר זאת.

אני חושש שאם נכתוב פה
"לפי בקשתו" ובמקומות אחרים זה לא כתוב, ימצא דקדקן שיגיד
ששם הוא לא בקש ופה כן.

היו"ר י. קרגמן: וכן, אין הצגדות.

צ. טרלו: בזמנו התקנו תקנה שפטורים
מתקנות האגרות לא יחולו
על בקשות נסח או על עיון ברישום במקרקעין. זאת אומרת, גם גופים
שמקבלים פטור, עיריה או איזה שהוא גוף אחר, בא לקבל נסח, משלם
את ארבע הלירות. חשבונו שזה לא אסון, זה שירות טכני וצריך לשלם
כשביל. אבל כשביל פישוט ההליכים והקלתם, והסכום אינו סכום
חשוב, שבן משפחה של חייב שנשכה במערכה או של חייל שנעדר, כמשמעותו
כסעף 3, פטורים מאגרה בעד נסח רישום או בעד עיון ברישום של
מקרקעין בשמו של החייל.

י. השכל: זה צמח אחרי מלחמת יום
הכיפורים כשכאו להסדיר
את רישום הירושות אחרי מותם של חיילים שנפלו במערכה. לצורך
עיון נוסף יש לצרף נסח של המקרקעין הכלולים בעזבונו.

היום רישום ירושות אחרי
חללים שנפלו נעשה במסגרת משרד חכטחון בצורה מרוכזת, אז כדי
שמשרד הכטחון לא יצטרך לחיים את משפחת החלל על 4 לירות, כי
רישום הירושה לגבי החייל הוא סמלי.

ח. קורפו: אז זה יהיה חלק מהבקשה
לפטור.

היו"ר י. קרגמן: אין הצגדות. תודה רבה
רבתי.